

minna

Suomalainen Naisliitto ry 1/2024

EEVA AHTISAARI s.5

*- koululaisten iltapäivähoidon
ja Afrikan naisten tukija*

HENNA VIRKKUNEN: s.8

Minnoilla on vielä paljon työtä

NAINEN JA MUUTTAVA MAAILMA s.12

- Minna Canth -juhlaseminaari

KUNNIAN TÄHDEN s.22

LUKUMUMMIN TYÖ TUO ILOA s.36

Päätoimittajan palsta: Minna Canth viitoittaa tietä yhä3
Pääkirjoitus: Tulevaan yhdessä kumppanien kanssa4
 Eeva Ahtisaari – koululaisten iltapäivähoidon ja Afrikan naisten tukija5
 Henna Virkkunen: Minnoilla on vielä paljon työtä8
 Intohimona tasa-arvo, kestävä kehitys ja vihreä elämäntapa10
 Naisen asema ja roolit muuttuvassa maailmassa – Minna Canth -juhlaseminaari Jyväskylässä12
 Ääni aborttioikeudelle -kampanja tuotti tulosta15
 Digitukipiste-kansalaisaloite oli kuuden naisen hurja urakka16
 Rytmä on räpinkin ydintä18
Kolumni: Enemmän siltoja, vähemmän muureja19
 ”Muutamme maailmaa tasa-arvoisemmaksi – yhdessä”20
 Kunnian tähden. Pohdintoja kunniaan liittyvästä väkivallasta22
 Toimittajasta kansainvälinen menestyskirjailija: Martta Kaukonen24
 Inga Magga, kirjailija kahden kulttuurin välissä26
 Värien ja auringon maalari. Kuvataiteilija Soile Yli-Mäyry28
 Naisten ääni -näyttelyt Raahessa kesällä 202430
 Nainen naurispitäjässä – teemanäyttely naisten elämästä Kiikalassa31
 Kirsti Vähäkangas, palkittu Naisten Äänen kirjoittaja32
 Sydämenasiana nuorten terveys: LTT Maria Juusela kohtaa nuorten pahoinvointia työssään34
 Lukumummit: Iloa, valoa ja lapsiystäviä36
 Merkkinaisen Paula Starckin muistolle38
 Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö sr:n toiminnasta38
 Kirjaikkuna39
 Naisen elämänkaari – Suomalaisen Naisliiton Helsingin yhdistyksen ajankohtaisseminaari 8.2.2025 Helsingissä42
 Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistykset43

minna 1/2024

PÄÄTOIMITTAJA
Kirsi Sand

TOIMITUSNEUVOSTO
Nuppu Rouhiainen (pj.) • Kukka Lehmusvirta • Pirkko Pietiläinen • Leena Rönkkö

KIRJOITTAJAT
Raili Ilola • Ritva Karinsalo • Maija Kauppinen • Pirkko Keskinen • Aura Korppi-Tommola • Mimmi Koukkula • Kukka Lehmusvirta • Pirkko Pietiläinen • Kirsti Pohjonen •

Sonja Raunio • Nuppu Rouhiainen • Leena Rönkkö • Kirsti Sand • Marja-Riitta Tervahauta • Eva Tervonen

KUVAT
Hans Björknäs • Tuomas Girsén Photography • Maria Juusela • Maija Kauppinen • Onni Keskinen • Kiikalaseura • Riitta Koski • Mimmi Koukkula • Anne Kurki • Juha Laitalainen • Magnus Löfving/MLL:n kuva-arkisto • Niila-Heikki Magga • Mikko Mäntyniemi • Pekka Pietiläinen • Anni Reenpää/Lehtikuva • Leena Rönkkö • Sapfogra • Kirsti Sand • Christer Starck • Mari Waegelein • Tanel Veenre •

Kirsti Vähäkangas • Kirja-arvostelujen kansikuvat: Kustantamo S&S • Siltala, SKS, WSOY, Väyläkirjat

JULKAISIJA
Suomalainen Naisliitto ry • Aurorankatu 17 A 11, 00100 Helsinki • toimisto@suomalainennaisliitto.fi • www.suomalainennaisliitto.fi

TOIMITUS
Kirsi Sand • 050 337 3352 • minna@suomalainennaisliitto.fi

GRAAFINEN SUUNNITTELU
Mari-Johanna Kettula

KUVA: ANNI REENPÄÄ / LEHTIKUVA

KUVA: MIKKO MÄNTYNIEMI

KUVA: NIILA-HEIKKI MAGGA

KUVA: KIRSI SAND

MINNA CANTH VIITOITAA TIETÄ YHÄ

“In a world of Kardashians, be a Canth.” Sosiaalisessa mediassa viime keväänä Minna Canthin päivän tienoilla kiertänyt oivaltava meemi pysäytti. Kokkolalaisen opettajan Pauliina Savolaisen luoma meemi kuuluu vapaasti suomennettuna: ”Maailmassa, joka on täynnä Kardashianeja, ole Canth.”

Viittauksessa yhdysvaltalaiseen tosi-TV:stä ja kauneusbisneksestä tunnetun Kardashianien perheen elämäntapaan korostuu vastakohtaisuus Canthin edustamiin arvoihin.

Minna Canthin (1844-1897) syntymästä tulee tänä vuonna kuluneeksi 180 vuotta. Kirjailija, toimittaja ja aikansa mielipidevaikuttaja ajoi yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja naisten oikeutta koulutukseen ja tasa-arvoon, uhmaten osakseen saamaa ylenkatsetta ja vihapuhetta.

Minna Canthin esimerkki velvoittaa. Tasa-arvotyö on jatkuvaa ja kaikkea jo saavutettua on puolustettava edelleen. Yhdenvertaisuus tarvitsee tekoja ja pelottomia puolestapuhujia eriarvoistuvassa yhteiskunnassa.

14.10.2024

KIRSI SAND
päätoimittaja

ETU- JA TAKAKANNEN KUVAT
Hans Björknäs • Kuvissa Marika Sampio-Utriainen Minna Canthin roolissa monologinäytelmässä Minna C. -rakkaudesta ihmisarvoon • Kuvattu Suomalaisen Naisliiton seminaariviikonloppuna Jyväskylässä 5.10.2024

PAINOS
1600 kpl

ISSN 0358-8203 (painettu)
ISSN 2242-251X (verkko-PDF)

PAINO
Waasa Graphics • Vaasa • 2024

Seuraava Minna ilmestyy 2025

TULEVAAN YHDESSÄ KUMPPANIEN KANSSA

Suomalainen Naisliitto perustettiin 1907 taistelemaan naisten oikeuksien puolesta. Tärkeää oli valistaa ja herättää naisia kiinnostumaan yhteiskunnallisista asioista kuten käyttämään äänioikeuttaan tai parantamaan elinolosuhteita. Aluksi käytettiin termiä naisasia, kunnes vuonna 1976 se nähtiin vanhanaikaiseksi. Silloin todettiin, että naisen ja miehen välinen kanssakäyminen onnistuu vain, jos se perustuu tasa-arvolle. Nyt tasa-arvoa käsitteenä laajennetaan edelleen yhdenvertaisuuteen, joka kertoo henkilön tilanteesta riippumattomasta samanarvoisuudesta.

YHTEISTYÖ ON VASTAVUOROISUUTTA

Vuoden 2025 toimintasuunnitelma nostaa keskiöön ulkoisen ja sisäisen yhteistyön merkityksen. Minulta on usein kysytty, miksi naisjärjestöjä on niin monta, Naisjärjestöjen keskusliitossa (NJKL) yli 70 järjestöä ja vielä joukko muita järjestöjä sen lisäksi. Kerratessani Suomalaisen Naisliiton 110-vuotishistoriaa, Valkoisia variksia ja helmikanoja, olen ymmärtänyt, ettei eri toimijoiden määrä ole haaste vaan se, että on työlästä löytää sopivia yhteistyömuotoja, kun jokaisella järjestöllä on omat prioriteettinsa.

Yhteistyö muiden naisjärjestöjen ja muiden kumppanien kanssa on antamisen ja saamisen vastavuoroisuutta. Seuraavina vuosina on tarkoituksena, että Suomalainen Naisliitto keskittyy isompiin hankkeisiin vuosittaisten painoalueiden lisäksi. Hankkeilta edellytetään, että kaikki Naisliiton yhdistykset ovat niiden takana ja mukana on lisäksi ulkopuolisia verkostokumppaneita.

NAISEN KOKO ELINKAARI

Suomalainen Naisliitto nostaa keskiöön koko naisen elinkaaren. Naisliiton jäsenkunta koostuu etupäässä kypsässä keskiässä olevista naisista, mutta haluamme kumppanuuksien kautta olla mukana tukemassa nuorempien naisten vaikutusmahdollisuuksien lisääntymistä yhteiskunnassa. Eri-ikäisille naisille on myös monia yhteisiä haasteita, kuten kasvanut turvattomuus ja väkivallan pelko.

Historia opettaa ja toistaakin itseään. Ei tarvitse keksiä `pyörää` uudelleen, vaan voimme yhteistyöllä löytää `pyörälle` uusia käyttömahdollisuuksia. Se, että samoja asioita on nostettu esille jo aiemmin, ei osoita muuta kuin sen, että työ on vielä kesken ja ponnisteluja kannattaa jatkaa. Ei iskien päätät seinään vaan löytäen

KUVA: ANNE KURKI

yhdessä kumppanien kanssa uusia rakoja, joista edetä ainakin askeleen verran eteenpäin.

ON USKALLETTAVA AJATELLA SUURESTI

Vaaditaan kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Tässä kannattaa kuunnella historian naisia. Helle Cannelin 1919: ”On uskallettava katsoa kauas tulevaisuuteen. On uskallettava ajatella suuresti ja rohkeasti, silloin ehkä uskoen voidaan päästä pieni askel eteenpäin suurta ihannepäämäärää kohti. Jos itsekkin epäilemme, silloin ei suunnitelmiammeukaan muukaan rupea toteuttamaan.”

Yhteinen tulevaisuus on edesämme!

NUPPU ROUHIAINEN
puheenjohtaja
Suomalainen Naisliitto

EEVA AHTISAARI

KOULULAISTEN ILTAPÄIVÄHOIDON JA AFRIKAN NAISTEN TUKIJA

KUVA: ANNI REENPÄÄ / LEHTIKUVA

Eeva Ahtisaari nousi presidentin puolison epäkiitollisesta roolista arvostetuksi koululaisten iltapäivähoidon uranuurtajaksi, tunnustetuksi Afrikan naisten tukijaksi ja Suomen erinomaiseksi edustajaksi maailmalla.

TEKSTI: AURA KORPPI-TOMMOLA

Espoon kulttuurisihteerinä toiminut **Eeva Ahtisaari** teki suuren päätöksen, kun hänen miehensä **Martti Ahtisaari** nimitettiin Suomen Tansanian suurlähettilääksi 1973. Hän lähti mukaan Dar es Salamiin nelivuotias Marko-poika mukanaan, jätti työnsä ja eläke-edut.

AFRIKAN NAISTEN TUKENA

Tansaniassa Eeva Ahtisaaren vakaumus naisten ja äitien kouluttamisen tärkeydestä syntyi. Niissä oloissa ei kannattanut tuhjata energiaa muodolliseen tasa-arvoon tai isien kotitaloustöihin patistamiseen. Vielä myöhemmin *Namibiassa* kertomus isyyslomasta aiheutti naurua. Tärkeintä oli saada elinolot siedettäväksi. Hän näki, että äitien tiedot ja taidot ruoanlaitossa, lasten vaatuksesta ja hygieniasta olivat tärkeitä koko kansan hyvinvoinnille.

Pohjoismaiset naiset toteuttivat yhdessä projekteja naisten ja lasten elämän helpottamiseksi. Yksi hanke oli opettaa äitejä, jotka olivat sairaalassa lapsensa mukana. Siihen kuului *Jobs to do* -osio, jossa Eeva opetti äitejä ompelemaan.

Sama työ jatkui myöhemmin Namibiassa. Sielläkin oli aloitettava varovasti, kun haastena olivat vanhoilliset käsitykset perhe-elämästä sekä koulutus-erot mustien ja valkoisten välillä.

Vähitellen muualla apartheidin aikana opiskelleita mustiakin maistereita, insinöörejä ja tohtoreita palasi Namibiaan. Naisten kokoontumiset olivat aluksi vain yhdessäoloa, mikä sekin oli radikaalia niissä oloissa. Eeva piti esitelmää suomalaisesta koulutuksesta, tasa-arvosta ja sosiaaliturvasta. Lopulta namibialaiset naiset perustivat Women of Namibia -yhdistyksen.

Marko-pojan lukiovuodet Eeva Ahtisaari asui Helsingissä ja suoritti historian opintonsa loppuun. Hänen pro gradu -tutkielmansa käsitteli vuosisadan vaihteen naisasiavaikuttajaa Hilda Käikoskea. Hän osallistui moniin naishistorian seminaareihin.

Välillä Martti Ahtisaari oli Suomessa ja taas 1987 New Yorkissa. Maisterin paperit saatuaan Eeva ei palannut Yhdysvaltoihin, vaan toimi historian opettajana ja eduskunnan veteraanikansanedustajien muistitietohankkeessa. Sitten hän joutui myrskyn silmään, presidentinvaalikampanjaan.

PRESIDENTINLINNASSA

Yksi työttömän naisen tekemä avunpyyntö aktivoi Eeva-rouvan vaalikampanjassa. Hän ymmärsi, että naiset halusivat kontaktin myös häneen. Hän kulki miehensä mukana ja johti vaatehuoltoa sekä kotiasioita. Vaalituloksen selviytyä turvamiehet ilmestyivät

viereen, mikä on ensikertalaiselle aina hätkähdyttävää.

Tasavallan presidentin puolisona 1994 - 2000 Eeva Ahtisaari oli velvollisuudentuntoinen. Hän kohdisti katseet lasten yksinäisiin iltapäiviin, kun vanhemmat olivat työssä. Tästä OECD:kin moitti Suomea, ja se putkahti esiin myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestökyselyssä. Professorit **Lea Pulkkinen** ja **Tuula Tamminen** osallistuivat *Evan istunnot* -työryhmään muiden alan asiantuntijoiden kanssa. Työn tuloksena iltapäiväkerhoja syntyi eri puolille maata, ja kerhot tulivat lakisäätiseksi 1998.

Eeva Ahtisaari valittiin 1996 Helsingin yliopiston Vuoden alumniksi. Tähän rooliin kuului myös ahkera esitelmänpito, kuten Helvi Sipilä -luento yliopistolla Naistenpäivänä 8.3.1998. Hän piti esitelmää myös Suomen Historiallisessa Seurassa ja naisjärjestöissä, erityisesti Unifemissä. Naisista tuntui hyvältä, kun vallan kammareissa oli joku, joka ymmärsi humanistista tutkimusta ja tunsu naisen elämän solmu-kohtia.

KOKEMUKSET KÄYTTÖÖN

Presidentin puolisona Eeva Ahtisaari osasi hyödyntää kaikkea kokemaansa. Vaalikiertueella hän muisti Hilda Käikosken kokemaa matkustamisen iloa ja hankaluutta. Diplomaattielämän

Eeva Ahtisaari ja presidentti Ahtisaari äitienpäiväjuhlassa 1998. KUVA: MAGNUS LÖFVING / MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITON ARKISTO

tuntemus helpotti puolestaan elämää Presidentinlinnassa. Maailmalla opittu ruoanlaittotahto oli hyväksi ruokalistojen suunnittelussa. Historian tuntemuksesta oli hyötyä kansainvälisessä kanssakäymisessä. Eeva Ahtisaari ahmi poliittista historiaa käsittelevää kirjallisuutta. Elämäkertoja sekä muistelmia varten Ahtisaarten kirjastossa on jopa osasto ”historian tekijöille”.

Työnsä presidentin puolisona Eeva Ahtisaari hoiti antaumuksella ja huolellisuudella. Sitä politiikantoimittajat eivät halunneet nähdä, vaan hän joutui median hampaisiin.

MEDIAN HAMPAISSA

Ahtisaaria kohdeltiin aluksi ”likaisen” politiikan ulkopuolelta

tulleena raikkaana tuulahdukse-
na. Vallan vahtikoirat ottivat kuitenkin pian kriittisen asenteen. Rouvan hameet olivat joko liian pitkiä tai liian lyhyitä, liian arkisia tai liian juhlavia.

Ylen poliittinen satiiri ”Iltalypsy” oli hulvaton. Eeva-rouvan savolainen harkitsevaisuus käännettiin hitaudeksi ja tyhmyydeksi. Se loukkasi kovasti Ahtisaaria. Kuva ei myöskään ollut oikea. Eeva Ahtisaari on harkitseva ”milliville”, mutta myös hauska ja sivistynyt. Hän uhraisi oman uransa aviomiehen uralle ja isänmaalle.

Hänen kohtaamansa iva oli kohtuuton. Ahtisaaret olivat tulleet oman puolueenkin ”demarimafian” ulkopuolelta ilman kotimaisia verkostoja. Eeva-rouvan kotiäiti-imago tuntui myös

ärsyttävän eikä hänellä ollut luottotoimittajaa.

MYÖHEMMIN ARVOSTUSTA

Eeva Ahtisaari kirjoitti muistelmateoksen *Juuret ja siivet* (WSOY 2002), joka menestyi hyvin ja jonka tuotosta puolet meni Unifemille. Hän osallistuu naisjärjestöjen, kuten Unifemin, nyttemmin UN Women Finland, toimintaan matalalla profiililla.

Julkisia tunnustuksia ovat olleet Namibian kunniakansalaisuus ja Joensuun yliopiston kunniatohtori. Martti Ahtisaaren 2008 saaman Nobelin rauhanpalkinnon jälkeen Ahtisaarten, myös Eevan elämäntyötä on arvostettu. **Piispa Huovisen** sanoin Martti Ahtisaaren menestyksen takana oli ”karjalaisuus ja Eeva”. ☺

Henna Virkkunen pitää komissaariksi nousuaan pikemminkin 30 vuotta kestäneen poliittisen uran johdonmukaisena jatkona kuin uraloikkana.

MINNOILLA ON VIELÄ PALJON TYÖTÄ

Henna Virkkunen kokee itse saaneensa asiallisen kohtelun, mutta rakenteet suosivat hänen mielestään yhä miehiä.

TEKSTI: PIRKKO KESKINEN · KUVA: MIKKO MÄNTYNIEMI

Kolmannen kerran Euroopan parlamenttiin äänestetty Henna Virkkunen (kok.) osasi ja ei osannut odottaa ehdokkuutta EU-komissioon. Hän sanoo, että itse uskoi mahdolliseen komissaariksi nousuunsa vasta sitten, kun puolueen puheenjohtaja **Petteri Orpo** kesän puoluekokouksessa kertoi ehdokkuudesta.

– Poliitikassa pitää varautua siihen, että kaikki on mahdollista, Virkkunen sanoo.

Hän on kesäkuun EU-vaaleissa valituista kokoomuslaisista ylivoimaisesti kokenein, ja hänen puolestaan pelaa nyt myös sukupuoli. Suurin osa unionin jäsenmaista ehdotti komissioon miehiä huolimatta siitä, että puheenjohtaja **Ursula von der**

Leyen pyysi niiltä esityksiä sekä mies- että nais ehdokkaista.

Syyskuussa selvisi, että Henna Virkkunen esitetään komission teknologiasta ja turvallisuudesta vastaavaksi varapuheenjohtajaksi. Tehtävä on hänelle mielenkiintoista ja kotimaassa oltiin oppositiota myöten tyytyväisiä painavaan ja vaativaan salkkuun.

Komissaarien nimitykset vah-

vistuvat lopullisesti vasta, kun kaikki ehdokkaat on parlamentissa kuultu ja parlamentti heidät hyväksynyt. Minnan painoon mennessä tämä vaihe oli vielä edessäpäin.

Henna Virkkunen tilalle EU-parlamenttiin siirtyy kokoomuksen ensimmäiseltä varapaikalta **Sirpa Pietikäinen**, joka on ollut parlamentin jäsen vuodesta 2008 lähtien. Hän on suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistyksen jäsen.

KUKAAN EI NOUSE ILMAN TUKEA

Henna Virkkunen pitää komissaariksi nousuaan pikemminkin 30 vuotta kestäneen poliittisen uran johdonmukaisena jatkona kuin uraloikkana.

Hän on edennyt kotikaupunkinsa Jyväskylän luottamustehtävistä eduskuntaan, ministeriksi ja EU-parlamenttiin ja on nyt siirtymässä komissioon.

Hän sanoo, ettei hän ole tällaista poliittista uraa etukäteen suunnitellut, mutta hän on kyllä kova tekemään töitä.

– Totta kai olen tiettyihin tehtäviin pyrkinyt, ollut vaaleissa ehdolla ja niin edelleen. Mutta aina vaaditaan isompi porukka, joka tukee ja esittää erilaisiin tehtäviin. Olen tilaisuuksien vastaan tullessa tarttunut niihin, mutta en ole edeltä käsin suunnitellut. Työyhteisössä kannattaa aina pohtia, milloin kannattaa vetäytyä ja milloin pitää astua esiin.

Henna Virkkunen kertoo politiikassa nähneensä, että sukupuolella on väliä.

Hän itse yrittää vaikuttajan paikalle päästessään pohtia nimityksiä myös tasa-arvon näkökulmasta ja kannustaa empiviä naisia lähtemään politiikkaan.

– Poliitiikan päätöksentekoon pitää tuoda naisille tärkeitä teemoja, jotka usein liittyvät työn ja perheen yhteen sovittamiseen, palkkakehitykseen ja johtotehtäviin pääsyyn. Vanhemmuuden jakamisessa on Suomessa vielä paljon työtä. Ja suomalainen erityisongelma on naisiin kohdistuva väkivalta. Digitalisaatio on tuonut ihan omat haasteensa, joihin EU-tasolla pyritään puuttumaan. Verkossa naisiin kohdistuu paljon väkivaltaa ja hyväksikäyttöä, hän luettelee.

– Minnoilla ja meillä kaikilla riittää työtä naisten aseman parantamisessa. Ja on tärkeää, ettei se ole pelkästään naisten asia vaan että näitä teemoja vievät eteenpäin myös miehet.

Ilman tukea ei nouse kukaan, hän muistuttaa.

EI JOKO TAI VAAN SEKÄ ETTÄ

Virkkunen valittiin ensimmäisen kerran eduskuntaan, kun hänen poikansa oli kolmivuotias. Hän kiittää puolisoaan lämpimästi siitä, ettei reissutyöhön lähtemistä ole tarvinnut katua.

– Matti on tukenut ja kannustanut ja ottanut vastuuta kodista ja lapsista. Kotoa ei ole huonoa omaatuntoa ruokittu.

Matti Mäkinen on Hankasalmen kunnanjohtaja ja toimi itsekin opettelijana ja kuntapolitiikassa ennen virkamiesuraa. Perheen poika on jo armeijassa, ilmavoimissa Tikkakoskella.

– Ajan käyttö on haaste. Tiedostan sen itsekini. Mutta pitää

vain tietyllä tavalla hyväksyä, ettei voi olla täydellinen, Virkkunen sanoo.

Naisella on hänen mielestään oikeus valita sekä perhe että ura. Tämän hän on tehnyt omille avustajilleenkin selväksi. Pienten lasten äitien arkea voidaan tarvittaessa helpottaa työaikajoustoilla.

UKRAINAN TUKI TURVAA DEMOKRATIAA

Virkkunen on viihtynyt EU-parlamentissa. Erityiset onnistumiset ovat pääosin koskeneet Suomen erityisolosuhteisiin liittyneitä asioita. Metsävaroja, kylmää ilmastoa, pitkiä etäisyyksiä ja harvaa asutusta ei useinkaan lähtökohtaisesti huomioida.

– Komission ehdotuksiin pitää tehdä kymmeniä muutosehdotuksia ja neuvotella niistä.

Viime vuosien Suomelle tärkein erityiskysymys on ollut Ukraina.

– Että on saatu Eurooppa pyymään yhtenäisenä. Suomi, Baltian maat ja Puola haluavat olla tässä asiassa tiukkana. Kauempana Venäjältä olevilla mailla ei ole samanlaista uhkaa ja se vaikuttaa suhtautumiseen. Euroopan mailla on erilaisia historioita ja erilaisia suhtautumista Venäjään.

– Jos hyväksyy sen, että maa voi hyökätä toiseen maahan ja ottaa sil-

tä laittomasti alueita, se vaarantaa kaikkien turvallisuuden. Kaikkien etu on vapauden, itsenäisyyden ja demokratian turvaaminen. Siksi Ukrainaa on tuettava. ○

HENNA VIRKKUNEN

INTOHIMONA TASA-ARVO, KESTÄVÄ KEHITYS JA VIHREÄ ELÄMÄNTAPA

Siiri Tiivits-Puttonen, globaali vaikuttajanainen Tallinnasta, haastaa kaikki maailman naiset mukaan toimimaan kestävän kehityksen ja vihreän tulevaisuuden puolesta.

TEKSTI: KUKKA LEHMUSVIRTA

Siiri Tiivits-Puttosen, (s.1977), matka naisjärjestöaktiivina alkoi syvään juurtuneesta intohimosta sukupuolten tasa-arvoon, naisten vaikutusvallan lisäämiseen ja vihreämmän maailman puolustamiseen. Kun hän liittyi Viron Liike- ja virkanaisten liiton eli Business and Professional Women -yhdistykseen seitsemän vuotta sitten, häntä inspiroi 100 000-jäsenisen kansainvälisen BPW International -organisaation sitoutuminen tasapuolisten toimintaedellytysten luomiseen naisille niin yrityskuin ammattiympäristöissään.

Euroopassa olemme ottaneet merkittäviä harppauksia kohti sukupuolten tasa-arvoa, erityisesti naisten oikeuksia ja tasa-arvoa työpaikoilla tukevan lainsäädännön osalta. Myönteisiä muutoksia ovat naisten lisääntynyt edustus johtotehtävissä ja vahvemmat oikeudelliset puitteet syrjinnän ja häirinnän torjumiseksi, Siiri Tiivits-Puttonen sanoo.

– Paljon on kuitenkin vielä tehtävää. Meidän on puututtava sukupuolten väliseen palkkaeroon tehokkaammin, varmistettava naisten yhtäläiset mahdollisuudet STEM-aloilla ja jatkettava yh-

teiskunnallisten normien haastamista, jotka estävät todellisen tasa-arvon.

STEM-aloja ovat luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka (STEM on lyhenne sanoista science, technology, engineering ja math).

PÄÄMÄÄRÄNÄ VIHREÄ JA KESTÄVÄ LIIKETOIMINTA

Ammatiltaan Siiri Tiivits-Puttonen on sähköisen kaupankäynnin ja digitaalisten kanavien strategi ja yrittäjä. Hän on palavasti omistautunut vihreän ja kestävän liiketoiminnan kehittämiseen jo parinkymmenen vuoden ajan. Lyhyessä ajassa hän perusti Vihreän ja kestävän kehityksen eli Green and Sustainable -työryhmän, johon liittyi heti innostuneita naisia useista Euroopan maista: Espanjasta, Italiasta, Itävallasta, Latviasta, Suomesta, Sveitsistä ja Isosta-Britanniasta. Ryhmä on kokoontunut kuukausittain etäyhteydellä jo neljän vuoden ajan, ja ryhmään on sittemmin liittynyt lisää naisia Ruotsista, Puolasta ja Liettuasta. Työryhmä on myös otettu yhdek-

si kansainvälisen liiton viralliseksi työryhmäksi, jonka vetäjä Siiri on. Syyskuussa 2024 työryhmä piti seminaarin Helsingissä.

Työryhmä on laatinut Siirin johdolla päätöslauselman, ohjenuoranaan, kuinka olla osa luonnon ja maailman pelastamista seuraaville sukupolville. BPW:n Euroopan liitto on jo hyväksynyt päätöslauselman ja se saatetaan kansainvälisen BPW-organisaation hyväksyttäväksi kansainvälisessä konferenssissa St. Kittsin saarella marraskuussa 2024. Päätöslauselmassa ehdotetaan muun muuassa, että jokainen naisjärjestö laatii omat ohjeensa ja menetelmänsä, kuinka olla osa luonnon ja maailman pelastamista seuraaville sukupolville.

Kansainvälinen yhteistyö on elintärkeää naisten voimaannuttamisen tukemisessa ja globaalin yhteisöllisyyden edistämässä, muistuttaa Siiri.

KANSAINVÄLINEN ÄITI MAAN PÄIVÄ

Merkittäväksi tietoisuuden levittämisen kanavaksi on muodostunut YK:n yleiskokouksen ju-

Siiri Tiivits-Puttonen. KUVA: TANEL VEENRE / FASHION DESIGNER

listama huhtikuun 22. päivän, Kansainvälisen Äiti Maan päivän eli Mother Earth's Dayn kampanjointi. Päivää vietetään, jotta muistaisimme elää arjesamme harmoniassa luonnon kanssa ja jotta niin nykyisillä kuin myös tulevilla sukupolvilla olisi oikeudenmukainen mahdollisuus elää tasapainoista elämää maapallollamme.

Äiti Maan päivänä naiset ympäri maailmaa postaavat someka-

navilla omia lupauksiaan siitä, minkälaisia luontoa säästäviä asioita kukin haluaa tehdä kuluvan vuoden aikana – seuraavaan Äiti Maan päivään saakka. Lupaus voi olla pieni tai suuri, pääasia on halu olla mukana ja vaikuttaa.

– Tehtävämme on muuttaa ihmisten sydämet vihreäksi. Aate leviää ja saa tukea kaikkialta maailmasta. Earth Day -kampanjamme tavoitavuus oli 600 000, sa-

noo Siiri aurinkoisesti hymyillen. – Marii Väljatagan säveltämä kaunis, YouTubestakin löytyvä ja suomeksi, englanniksi, espanjaksi ja ukrainaksikin käännetty *Ma olen maa* -laulu kuvaa rakkauttamme Äiti Maahan:

Minä olen maa, tuulen henkäys.
Minä olen maa, veden virtaus.

Minä olen maa, tulen hehkussa.
Minä olen maa, sinun povessasi.

Lupaani sulle maa, sua kuulemme.
Lupaani sulle maa, sua hoidamme.

Kiitos sulle maa, olet turvani.
Kiitos sulle maa, olet kotini.

Seminaarin puheenvuoroja kuunneltiin keskittyneesti. Aiheista virisi puheiden loppuksi myös keskustelua.

Minna Canthin syntymästä 180 vuotta –
Jyväskylässä antoisa juhlaseminaari

NAISEN ASEMA JA ROOLIT MUUTTUVASSA MAAILMASSA

”Nainen ja muuttuva maailma” oli otsikkona Suomalaisen Naisliiton Minna Canth -juhlaseminaarilla, joka järjestettiin Jyväskylässä 6.10.2024. Kymmenet naisliittolaiset eri puolilta Suomea kokoontuivat kirjailijan ja naisliikkeen uranuurtajan kotikaupunkiin. Pohdinnan aiheina olivat naisen asema, perinteiset ja uudet roolit ja vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnan nopeassa muutoksessa.

TEKSTI JA KUVAT: KIRSI SAND

Eva Tervonen Suomalaisen Naisliiton Jyväskylän osastosta puhui avaussanoissaan utooppisesta ajattelusta. Kyse ei ole

toiveajattelusta vaan pikemmin nykyhetken kriittistä, tulevan rakentamisesta ja visiosta. Utopioita tulee välillä kuvitella

uudelleen. Siinä on tie yhteisön jatkuvaan uudistumiseen.

Tilaisuuden tervetulosanat lausuiivat Jyväskylän osaston pu-

heenjohtaja **Tuula Riipinen** ja Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja **Nappu Rouhiainen**. Jyväskylän kaupungin tervehdysten toi kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Caius Forsberg**.

IHMINEN JA IHMISYYS
DIGITALISOITUNEEN
YHTEISKUNNAN LABYRINTISSÄ

Toimittaja-kirjailija Aino Suhola vangitsi kuulijoiden mielenkiinnon osuvalla ja terävällä puheenvuorollaan, joka hykerrytti, nauratti ja nosti välillä kyneleekin silmäkulmaan. Hän käsitteli yleisesti ilmiöitä nopeasti muuttuneessa, digitalisoituneessa yhteiskunnassa, jota Google hallitsee ja jossa totutellaan tekoälyn mahdollisuuksiin – ja vaaroihin. Elämä on täynnä suoritusta, jossa tuotetaan ja seurataan some-postauksia ja lasketaan tykkäysten määriä. Menestymisen vaatimus ja kauneusihanteet määrittelevät naisen arvon. Nuoruus on media-seksikästä ja vanha, rypyinen iho peilissä herättää enemmän kauhua kuin maailman sotautiset.

– Kaikkialle ulottuva digitalisaatio on täynnä monimutkaisia ohjelma-alustoja, joiden labyrinttiin asiakas eksyy, Aino Suhola sanoi ja totesi yhteiskunnan sysänneen syrjään yli puoli miljoonaa kansalaista, jotka eivät pysty käyttämään nettiä ja verkkoon siirtyneitä välttämättömiä julkisia palveluja.

Uudelle sukupolvelle kännykstä on tullut lasten turvariepu. Koululaisten lukutaito on tutkimusten mukaan heikentynyt. Media tarjoaa lyhyitä välähdyksiä, nopean tyydytyksen logiikkaa ja tekoäly pureskelee tiedon valmiiksi. Pitkien tekstien lukeminen ja ymmärtäminen vaatii ajat-

telua, vaivannäköä, yrittämistä ja epäonnistumisen sietämistä, joka on nyt *so boring* ja niin *last season*. Ja kuitenkin: ajattelu syntyy kielestä.

Nykykehityksessä ihminen ja ihmisyyden on unohdettu, Aino Suhola sanoi ja tähdensi ihmisten elävää kohtaamista arjessa. Tar-

vitaan apua vauhdista putoaville, opastusta ja helppokäyttöisiä sovelluksia digitaalitoihin totuttomille. Ja läsnäoloa, syyliä ja satua lapsille sekä tukea nuorille, joille kieli ja lukeminen ovat avain ajattelun kehitykseen.

NAISTEN VAPAAEHTOISTA
MAANPUOLUSTUSTYÖTÄ

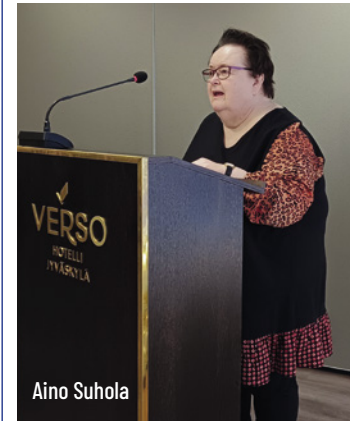
Maanpuolustusnaisten Liitto ry:n varapuheenjohtaja **Leena Hietala** kertoi naisten sitoutumattoman, vapaaehtoisen maanpuolustusjärjestön toiminnasta. Järjestön tehtävänä on pitää yllä maanpuolustustahtoa ja kouluttaa naisia varautumaan häiriöihin ja kriisitilanteisiin.

Marraskuussa 2004 perustettu Maanpuolustusnaisten Liitto ry syntyi, kun kaksi perinteikästä järjestöä yhdisti voimansa: Suomen Maanpuolustusnaisten Liitto ry ja Suomen Naisten Maanpuolustusjärjestö ry olivat toimineet jo vuosikymmeniä vapaaehtoisen maanpuolustustyön saralla. Nyt 20-vuotisjuhlavuottaan viettävä liitto toimii aktiivisesti ympäri Suomea. Valtakunnallisessa liitossa on 15 alueellista piiriä ja runsaat 60 paikallisyhdistystä.

– Jäseniä Liitossa on noin 3700, Leena Hietala kertoi.

– Jäsenmäärä on kasvanut viime vuosina, etenkin Venäjän ja Ukrainan välisen sodan syyttyä v. 2022 helmikuussa. Mukaan on tullut myös nuoria naisia.

– Perinteisesti naisten tehtäviksi kriisiaikoina on mielletty sotilaskotisisar- ja sairaanhoitotehtävät. Mutta liitto tarjoaa monipuolista koulutusta. Arjen turvallisuuden koulutusohjelmassa opetetaan ennakointia ja valmiuksia selviytyä esim. sähkökatkoksista, kyberuhasta ja hybridi-vaikuttamisesta. Varau-

tumisen lisäksi on koulutusta johtotehtäviin.

– Fyysisen kunnon ylläpito on tärkeää. Viikonlopun kestävä maastovaellus on ollut suosittu. Liiton kuntoliikuntakampanjassa korostetaan fyysisen kunnon lisäksi myös henkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

NAINEN NÄYTTÄMÖN PEILIKUVASSA

Näytelmäkirjallisuus vilisee naisnäkökulmasta tarkasteltuna miesten kirjoittamia ja suurille miesrooleille omistettuja näytelmiä. Oma lajinsa ovatkin ne näytelmät, joihin on kirjoitettu vahvoja ja monisyisiä naisrooleja. Minna Canthin tekstit ovat klassinen esimerkki: Canthin näytelmien naiset nousevat näyttämölle yhä, uuden sukupolven tulkintoina. Myös kirjailijan oma elämäntarina on innostanut tekijöitä. Viimeisenä puheenvuoron käytti näyttelijä-yleisöyöntekijä **Tytti Vänskä** Jyväskylän kaupunginteatterista. Tytti Vänskä kertoi itse olleensa mukana Kouvolan Teatterin suositussa, Canthin elämästä kertovassa Minna-musikaalissa. Jyväskylässä hän näytteli Canthin *Kauppa-Lopo*-novelliin pohjautuvassa kansanmusiikinäytelmässä.

Jyväskylässä tämän syksyn uutuuksia on **Satu Rasilan** ohjaama **Maija Vilkkumaan** musikaali *Bosslady*. Teatteritaide heijastaa peilin lailla ympäröivää maailmaa – ja *Bosslady*ssä peilikuvaan astuu nykyinen vuoden 2024 Suomesta. Teatterin kuvaa musikaalia kotisivullaan romantiiseksi komediaksi ”ystävyydestä, perheestä, tasa-arvosta ja rakkautta. Vallasta ja vallan puutteesta, näkemisestä ja nähdyksi tulemisesta”. Lause, joka kuvaa yhteiskun-

Marika Sampio-Utraisen monologinäytelmä Minna Canthin elämästä oli kuulijoille elämys.

tamme problematiikkaa ja voisi ytimekkydessään olla suoraan itse Canthilta – tai olla yksi suomalaisen Naisliiton slogan!

Tasa-arvokysymystä Tytti Vänskä pohti huomauttamalla, että vaikka naisen asemaa moneen muuhun maahan verrattuna pidetään Suomessa melko hyvänä, yhteiskunnassa on yhä enenevää eriarvoisuutta. Paradoksi on, että Suomi on tilastoissa toistuvasti kohonnut maailman onnellisimmaksi maaksi – mutta samalla luettu yhdeksi kärkeistä naisiin kohdistuvassa väkivallassa.

ILLALLINEN MINNA CANTHIN SEURASSA JA KÄYNTI KÄSITYÖMUSEOSSA

Naisliittolaiset kokoontuivat yhteiselle illalliselle Jyväskylän perinteikkääseen Vanhaan pappilaan. Illan kohokohta oli saada tilaisuuden vieraaksi itse Minna Canth. **Marika Sampio-Utraisen** elävästi ja kiehtovasti esittämä monologinäytelmä kuvasi Minnan elämäntarinan lapsuudesta Kuopion vuosiin otsikolla ”Minna C. - rakkaudesta ihmisarvoon”. Toimittaja, liikenainen, vaimo ja perheenäiti, kirjailija ja kulttuu-

rivaikuttaja, moniin epäkohtiin puuttuja ja naisten tasa-arvon tulin ja pelkäämätön puolustaja, toisinaan herkkä, usein räiskähcelevä – sellaisen Minnan saimme nähdä. Päätteeksi vaikuttanut yleisö taputti seisomaan nousten.

Monille oli elämys myös vierailu Suomen Käsityön museossa, jossa oli esillä tekstiilitaiteilija **Helena Vaarin** ainutlaatuisia kirkkotekstiilejä näyttelyssä *Kuin rukous*.

HALLITUSVALINNAT NAISLIITON SYYSKOKOUKSESSA 5.10.2024

Suomalaisen Naisliiton syyskokouksessa Jyväskylässä 5.10.2024 vahvistettiin Naisliiton vuoden 2025 toimintasuunnitelma ja talousarvio ja valittiin liiton tuleva hallitus. Hallituksessa jatkavat edelleen puheenjohtaja **Nuppu Rouhiainen** (Helsinki) ja jäsenet **Kukka Lehmusvirta** (Helsinki), **Tuula Riipinen** (Jyväskylä) ja **Marianna Rossi** (Oulu). Hallitukseen valittiin uutena jäsenenä **Heljä Majamaa** Helsingistä. Erovuoroiset varapuheenjohtaja **Raili Ilola** (Tornio) sekä jäsenet **Marja-Riitta Tervahauta** (Tornio) ja **Vuokko Kangassuo** (Vaasa) valittiin jatkamaan. ☺

ÄÄNI ABORTTIOIKEUDELLE -KAMPANJA TUOTTI TULOSTA

TEKSTI: NUPPU ROUHIAINEN · KUVA: SAPFOGRAF

Naisialiitto Unioni onnistui erinomaisesti kevään 2024 kampanjassaan *Ääni aborttioikeudelle*. Allekirjoituksia on lehden painoon mennessä kerätty 50 475 ja Euroopan parlamenttiin valituista 15 mepistä yhdeksän on sitoutunut kampanjan tavoitteisiin.

Kampanjassa on kysymys turvallisuudesta aborttioikeudesta Euroopan-laajuisesti. Aloitteentekijänä kampanjalle oli slovenialainen Institute 8th March. Se lähti hakemaan yhteistyökumppaneita ja rahoittajia. Käynnistetty kampanja oli tärkeä, koska EU:lla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa jäsenmaihin tämänkaltaisissa asioissa. Instituutti löysi ratkaisun: etsitään joukko järjestöjä keräämään allekirjoituksia ja mahdollistamaan rahoitusmekanismi, jolla turvataan mahdollisuus aborttiin toisessa maassa, jos abortti omassa maassa on laitton. Maa, josta naiset joutuvat eniten lähtemään muualle aborttia hakemaan, on Puola. Jos mekanismi saadaan käyttöön, aborttikustannukset puolittuvat, ja tämä tekee abortin mahdolliseksi myös köyhemmille naisille.

Kun yhteydenotto Sloveniasta tuli, Naisialiitto Unionissa inostuttiin heti. Unioni kumppaneineen oli ollut hiljattain aktiivisesti muuttamassa suomalaista aborttilainsäädäntöä OmaTahto2020-kampanjassa. Tämä antoi hyvän kumppanipohjan uuteen kampanjaan. Unionin pääsihteeri Eekku Aromaa iloitsi huoma-

Naisialiitto Unionin pääsihteeri Eekku Aromaa on iloinen kampanjan onnistumisesta.

tessaan, kuinka monen järjestön Suomessa oli helppo lähteä mukaan. Unionissa oli varauduttu siihen, että joudutaan tekemään paljon enemmän töitä asian saamiseksi eteenpäin.

Kampanjamateriaalit saatiin kasaan yhdistämällä kansainvälisen kampanjan aineistoa ja itse tuotettua materiaalia. Saatiin vähän ulkopuolista rahoitusta ja se mahdollisti kokeneen kampanjakoordinaattorin palkkaamisen. Oma tahto -kumppanien lähdettyä mukaan oli helppoa saada mukaan muita järjestöjä. Mukaan saatiin myös tahoja, joiden kanssa ei ollut aiemmin tehty yhteistyötä, ja sellaisia, joiden kanssa yhteistyö oli ollut suppeampaa, mm. Suomalainen Naisliitto. Kiinnostava tausta on että osa iäkkäämmistä naisista muisti ajan, jolloin Suomesta lähdettiin Puolaan tekemään abortti, koska siellä se oli mahdollista ja

edullista. Nyt Puolan tilanne on kääntynyt päällelleen.

Allekirjoitusten keräämistä jatketaan edelleen ja jokaisen allekirjoitus on yhä tärkeä. Tavoite saada miljoona allekirjoitusta on nyt noin puolivälissä. Uusia maita on saatu mukaan, mm. Saksassa on minimikynnys ylitetty ja on kerätty noin 90 000 allekirjoitusta. Nyt kerättyjä allekirjoituksia on yhteensä vajaat 600 000 ja loput 400 000 on työn alla. Isojen allekirjoitusmäärien kerääminen on helpompaa isoissa maissa, mutta kaikista EU-maista tulevat allekirjoitukset ovat yhtä arvokkaita. Jos siis ystäväsi, sisaruksesi tai kirjekaverisi toisesta EU-maasta ei ole vielä allekirjoittanut aloitetta, voit pyytää häntä allekirjoittamaan ja kutsumaan omat läheisensä mukaan. Kansainvälisen kampanjan verkkosivu on

www.myvoice-mychoice.org

Suomalaisen Naisliiton Saavutettavuus-ryhmä Naisliiton Minna Canth -seminaarissa Jyväskylässä 6.10.2024. Suuri kansalaisaloiteurakka on takana, mutta työ saavutettavuuden hyväksi jatkuu edelleen. Kuvassa vasemmalta: Naisliiton puheenjohtaja Nuppu Rouhiainen sekä Saavutettavuus-ryhmän jäsenet Pirkko Keskinen, Vuokko Kangassuo, Soile Hakola, Anneli Mäkinen ja ryhmän puheenjohtaja Kirsti Pohjonen. Kuvasta puuttuu ryhmän jäsen Maija Kauppinen. KUVA: ANNE KURKI

DIGITUKIPISTE- KANSALAISALOITE OLI KUUDEN NAISEN HURJA URAKKA

TEKSTI: KIRSTI POHJONEN

- **On tämä ollut** melkoinen matka. On kuljettu umpihankea ylämäkeen, mutta kaiken aikaa on edetty.

Näin aprikoivat Suomalaisen Naisliiton Saavutettavuus-ryhmän jäsenet perjantaina 16. elokuuta muutama tunti ennen kuin Liiton kansalaisaloite keskiyöllä umpeutui.

Kansalaisaloite *Digitukipiste joka kuntaan* keräsi kuudessa kuukaudessa lähes 4 000 alle-

kirjoitusta. Eduskuntaan ehdotus olisi edennyt, jos tukijoita olisi ollut vähintään 50 000.

Perustuslaissa tämä aloitemalli on ollut maaliskuusta 2012. Sen jälkeen on tehty lähes 1 300 aloitetta. 63 on ylittänyt kannatusrajan. Niistä vain neljä on tähän mennessä päätenyt laiksi.

Hankkeen ydinryhmän jäsenet **Soile Hakola**, **Vuokko Kangassuo**, **Maija Kauppinen**, **Pirkko Keskinen** ja **Anneli Mä-**

kinen sekä vetäjä **Kirsti Pohjonen** tarkastelevat noin puolitoista vuotta kestänyttä monipolvista urakkaa hyvillä mielin.

Kansalaisaloite on Suomalaisen Naisliiton tämän vuoden kärkihanke. Saavutettavuus-ryhmä piti koko kampanjan ajan niin liiton johdon kuin yhdistysten puheenjohtajat ja yhteyshenkilöt tiiviisti mukana. Yhdistyksille ohjattiin rahaa paikalliseen vaikuttamiseen, ja tärkeän

asian edistämiseen myös innostuttiin.

Tavoitteena oli herättää yhteiskunta näkemään, miten hurjaa vauhtia digitaalisatio ajaa satoja tuhansia ihmisiä palvelujen ulkopuolelle. Julkisuuuden avulla päätettiin edetä ja kasvattaa niin painetta päättäjiin: korjatkaa digipudokkaiden asemaa, ahdingossa on liian paljon kanssaihmissiä.

VIESTI LEVISI
LAAJALLE

Viesti meni kaikkiaan sadoille tuhansille ihmisille. Tärkeän asian ohella Suomalainen Naisliitto sai mainosta enemmän kuin koskaan ennen.

Hankkeen käynnistäminen oli jo jännittävä ja vaativa haaste, kun ohjekirjoja ei ollut. Oli tehtävä omat ratkaisut.

Ensimmäiseksi eri puolille Suomea lähti pari sataa viestiä eri tiedotusvälineille. Sadoittain sähköpostikirjeitä meni järjestöille, joiden arveltiin olevan valmiita levittämään digitukipiste-ajatusta omille jäsenilleen ja heidän kauttaan eteenpäin. Jaettiin tietoa ja allekirjoituskehoituksia. Viesteihin liitettiin valmiit tekstit jäsenkirjeiksi tai jutuiksi.

Yhteistyötä tämä ei juurikaan synnyttänyt. Monet järjestöt näyttävät pysyvän tiukasti omissa rajatuissa piireissään.

Helsingiläinen naisryhmä tulkitsee tanssin keinoin Digitukiräppiä Eduskuntatalon porrastasanteella heinäkuussa 2024. KUVAKAAPPAUS VIDEOSTA: ONNI KESKINEN

Ryhmän jäsenet kävivät myös eri tilaisuuksissa esittelemässä Naisliiton kärkihanke. Paikallisradioissa naisliittolaiset kertoivat aloitteesta ja mainostivat sitä alueidensa paikallislehdissä, joihin saivat juttujakin.

Mielipidekirjoituksiamme julkaistiin lehdissä eri puolilla maata, suurimmista Helsingin Sanomista ja Aamulehdestä alkaen Itä- ja Pohjois-Suomen lehtiin.

Mittakaavat olivat tässä melkoiset. Helsingin Sanomien sisältöjä lukee päivittäin keskimäärin yli 1,4 miljoonaa ihmistä. Aamulehti tavoittaa 326 000 lukijaa päivittäin.

SOMEEN OLI
PAKKO MENNÄ

Ryhmä oivalsi myös, että some oli "otettava haltuun". Facebookiin ja Instagramiin ostettiin mainokset, joissa aloitteen esittelyn vieressä oli tunnetun henkilön kuva. Puhekuplassa hän kehotti allekirjoittamaan aloitteen.

Toukokuusta elokuun puoliväliin asiaamme tukivat vuorolaan upeat "mannekiinit" ministeri **Sirkka-Liisa Anttila**, taiteilija, entinen kansanedustaja **Mikko Alatalo**, sarjakuvatai-

teilija **Pertti Jarla**, valtioneuvos **Riitta Uosukainen**, EU-parlamentaarikko **Merja Kyllönen**, koomikko, käsikirjoittaja **Simo Frangén**, kuvataiteilija **Soile Yli-Mäyry**, ministeri, SAK:n entinen puheenjohtaja **Lauri Ihalainen** ja entinen kansanedustaja, ministeri ja meppi **Satu Hassi**.

Ilmoitukset otettiin hienosti vastaan. Vilkkaasti hanketta kommentoitiin esimerkiksi Satu Hassin osuudessa. Tykkäyksiä kertyi yli 1 500 ja valtaosin myönteisiä viestejä oli lähes 130.

Tähän tapaan: Todella tärkeä asia, kannatettu. Erinomaista toimintaa, Naisliitto. Kiitos, sanoo digiavuton mummo. Eiköhän laiteta nämä asiat kaikki naiset yhdessä kuntoon.

Kukkuu-viestintätoimiston laskelmien mukaan nämä mainokset tavoittivat yhteensä lähes 62 000 tiliä, näyttökertoja oli 114 000 ja klikkauksia yli 2 500.

MITÄ JOS
TEHTÄISIIN RÄPPI

Kesäkuussa Minna-lehden päätoimittaja **Kirsi Sand** ehdotti ryhmälle, että aloitteesta tehtäisiin räppi. Hän hankki säveltäjäksi ja kaiken fiksaajaksi **Pekka Karppisen**, valtakunnallisesti tunnetun räp-taiteilijan **Kunigas Pähkinän**. Kirsi Sand vastasi laulusta ja loi yhdessä Karppisen kanssa sanoituksen, Grafiikan toteutti ryhmän jäsenen pojanpoika **Onni Keskinen**.

Tämä ykkösräppi sai runsaasti kehuja. Se tavoitti elokuussa 19 100 tiliä.

Avausta täydennettiin viimeiseksi kuukaudeksi. Räppi kakkosessa säilyivät ykkösen sävel ja sanat, mutta tekstiä tulkittiin tanssin keinoin. Seitsemää tanssijaa ohjasi koreografi **Ida Riik**.

Tästäkin pidettiin. Kakkosräppi tavoitti yli 17 000 tiliä.

DIGIONGELMA KÄVI ENTISTÄ TUTUMMAKSI

Hankkeen edistäminen vaati valtavasti töitä. Kannatuslukujen kitsas kasvu kummastutti asiaansa luottavaa ryhmää. Somekommentoijatkin pohtivat sitä. Moni valitti, että allekirjoitus oikeusministeriön sivuilla oli työlästä eikä aina onnistunut.

Yleinen tietoisuus digiongelmista on viime kuukausina selvästi kasvanut. Ryhmä uskoo, että aloitteen laajalla viestinnällä on siinä osansa.

Suomalaisen Naisliiton Saavutettavuus-ryhmä ja Vaasan Suomalaisen Naisklubin edustajia kampanjoimassa Naisliiton kansalaisaloitteesta tuulisena mutta aurinkoisena toukokuun päivänä 2024 Vaasan torilla. Kuvassa oik. Vuokko Kangassuo, Kirsti Pohjonen, Maija Kauppinen, Pirkko Keskinen, Kirsi Sand, Soile Hakola ja Marjut Berglund. KUVA: RIITTA KOSKI

Saavutettavuus-ryhmä haluaa kiittää lämpimästi kaikkia tärkeää hanketta tukeneita.

RYTMI ON RÄPINKIN YDINTÄ

TEKSTI: KIRSTI POHJONEN

– **Rytmi ja melodia** ovat iso osa ihmisen eloa. Rytmii on meillä dna:ssa, alkukantaisista luolista lähtien, sanoo vaasalainen räpp-taiteilija **Pekka Karppinen**.

Naisliiton kansalaisaloitetta edistäneellä räppivideolla soi Karppisen musiikki. Kuulijan ensi reaktio videoon onkin rytmii, joka saa jalan lyömään heti tahtia.

Räpp-taiteilija luo musiikin tietokoneella, ”se antaa soittoon isommat mahdollisuudet”. Hän liittää räpin myös kirjallisuuteen. Rämpinkin kertomukset koskettavat niin ihmisen tunteita kuin kuljettavat hänet eri paikkoihin.

– Jos teksti on liian selkeää, se ei toimi. Rämpin avulla aktivoidaan kuulijan mielikuvitusta, Karppinen täsmentää. Erityisen yhteiskuntakriittisiksi hän ei miellä tekstejään, mutta muis-

Rap-artisti Pekka Karppinen, taiteilijanimeltään Kuningas Pähkinä. KUVA: TUOMAS GIRSEN PHOTOGRAPHY

tuttaa, että musiikki peilaa aina ympäristöään, vaikka se olisi lastenlaulu.

Karppisen muusikkoura alkoi 1990-luvulla. Hän on esiintynyt niin yksin kuin muiden kanssa ja

tuottanut levyjä ja videoita.

Karppisella on useita taiteilijanimiä, musiikin mukaan. Hän sanoo, että Kuningas Pähkinän kuuntelijat osaavat odottaa nykyajan pelimannimusiikkia. ☺

ENEMMÄN SILTOJA, VÄHEMMÄN MUUREJA

MAIJA KAUPPINEN

KUVA: JUHA LAITALAINEN

Muistakaa, että elätte jatkoajalla, totesi lääkäri vastaanoton päätteeksi. – Lause jäi mieleeni ja muistutti arkistosta, joka olisi purettava ennen kuin jatko-aika – miten pitkä tai lyhyt se onkaan – päättyy. Niinpä sukelsin mappikaappiin.

Kun olin tyhjentänyt 36 työvuoteni kansiota, siirryin Suomalaisen Naisliiton kauteen. Se alkoi syksyllä 2005, kun **Leena Krohn** tarjosi minulle johtamansa Helsingin osaston satavuotishistorian kirjoittamista. Epäroin, sillä en tuntenut Suomalaista Naisliittoa, mutta kiinnostuin. Vaikka naiset edustivat eri ammatteja, he toimivat saman päämäärän, naisten tasa-arvon hyväksi. Erityisesti minua miellytti puheenjohtajien **Raija Virtasen** ja **Oili Pāvalsin** avarakatseisuus sekä johtokunnan yhteistyöhalu.

Niinpä yllätyin, suorastaan järkytyin, kun Hämeenlinnassa Naisliiton syyskokouksessa 2006 Helsingin osaston jäsenet nousivat ylös ja poistuivat. Synnä oli hallituksen vaali, jonka maaseutusastojen **Ritva Santavuori** voitti. Päätöksen torjuminen osoitti suvaitsemattomuutta.

Ensimmäisenä puheenjohtajavuoteni 2011 olimme suunnitelleet seminaarin teemaksi feminismiin eri suuntia ja puhujiksi tunnettuja feministisiskoja, muun muassa **Päivi Istalaa**. Emme arvanneet sohaisevamme muurahaispesään, sillä kaikki naisliittolaiset eivät hyväksyneet

feminismii ja muutama jäsen jäi pois. NJKL:n pääsihteeri **Leena Ruusuvoori** taas onnitteli meitä uskalluksesta käyttää f-sanaa. Myös Minnassa oli kysely feminismistä. Joku nimitti sitä miehiä aggressiivisesti vastustavaksi joukoksi, toinen kiihkomieliseksi ajatteluksi. Ymmärtäjien mielestä feministi edisti tasa-arvoa ja poisti syrjintää.

Viime vuosina Anneli Mäkisen ideoima feministinen keskustelupiiri on avannut feminismii. Valtavirraksi se ei ole Helsingin yhdistyksessä eikä Naisliitossa-kaan edennyt. Päinvastoin. Liitto on astunut monta askelta taaksepäin, sillä Minnan edeltäjässä, Naisten äänessä, oli 1910–30-luvulla paljon kirjoituksia siveellisyydestä, tosin aikansa painotuksin. Vaikka jäsenkuntamme on iäkäästä, eikä olisi viimeinkin aika keskustella sukupuolten moninaisuudesta ja sen hyväksymisestä. Aikamme termein.

Toki suvaitsevuuttakin on ollut – ja on. Naisjärjestöjen Kes-

kušliiton satavuotisjuhliissa 2011 naisliittolaiset esittivät Minna Canth -seuran kera Minnan ja Jussin dialogin 1890-luvun kuumasta aiheesta, siveellisyydestä. Hämeenlinna taas juhli 20 vuottaan Siveellisyydestä seksuaalisuuteen -seminaarissa 2014 pääpuhujanaan **Rosa Meriläinen**. Nikottelematta.

Myös Maritta Pohsin ideoima Naisten ääni syntyi positiivisessa hengessä: rahoitus järjestyi ja mukaan innostuivat Suomalainen Kirjallisuuden Seura, Helsingin yliopisto ja joukko naisjärjestöjä. Sen sijaan osa naisliittolaisia suhtautui siihen passiivisesti. Kirjoituksia on kuitenkin kertynyt kymmenessä vuodessa 1 200, lähinnä Tornion, Oulun ja Hämeenlinnan aktiivisuuden ansiosta. Kolmisenkymmentä jäsentä kirjoitti puolestaan elämäkertansa Oi niitä aikoja, kun naiset murtavat lasikattoja -teokseen. Sekään ei kiinnostanut kaikkia, ei liioin tuore Saavutettavuus-ryhmän kansalaisaloite digitukipisteestä, vaikka se toi liitolle näkyvyyttä. Molemmista kiitos aktiivisille vaasalaisille ja hämeenlinnalaisille.

Yhdistystoiminta ei ole kilpailua eikä toisen mollaamista. Eri-laiset mielipiteet herättävät keskustelua ja sparraavat toimintaa. Rajojen ylittäminen on herkkua, ja pieni ristiriita avartaa omia näkökulmia. Eli **Tommy Tabermannin** sanoin ”Pitää rakentaa enemmän siltoja ja vähemmän muureja”. ☺

”MUUTAMME MAAILMAA TASA-ARVOISEMMAKSI – YHDESSÄ”

TEKSTI: SONJA RAUNIO · KUVA: MARI WAEGELEIN

Suomessa on pitkät perinteet naisten aseman ja tasa-arvon edistämiseksi. Suuri joukko tasa-arvotoimijoita on perustettu jo ennen Suomen valtiota. Ensimmäinen naisasiaa ajanut järjestö Suomessa, tänä vuonna 140 vuotta täyttänyt *Suomen Naisyhdistys*, perustettiin vuonna 1884. Muita Suomen valtiota vanhempia tasa-arvoa ajavia järjestöjä ovat muun muassa *Naisasialiitto Unioni*, *Suomalainen Naisliitto* sekä *Naisjärjestöjen Keskusliitto*. Yhteistyö ei kuitenkaan ole ollut tasa-arvon edistämisen historiasa aina kovin helppoa ja moni naisjärjestö onkin perustettu aiempien naisjärjestöjen sisäisten ristiriitojen tai muiden näkemuserojen pohjalta. Ristiriidoissa on ollut myös paljon hyvää, koska sillä on osaltaan ollut vaikutusta tasa-arvokentän moniäänisyyden lisääntymiseen.

ARVOINA ROHKEUS, VASTUULLISUUS JA SITOUTUMATTOMUUS

Naisjärjestöjen Keskusliiton uuteen strategiaan kirjatut arvot ovat rohkeus, vastuullisuus ja sitoutumattomuus. Koen, että jokainen näistä arvoista on tärkeä yhteistyön näkökulmasta. Minulle rohkeus arvona tarkoittaa, että on yhteisesti päätetty, ettei mennä aina helpoimman kautta, vaan uskalletaan haastaa itseämme ja muita. Vastuullisuus on ajattelun

kehittämistä ja konkreettisia tekoja myös yhteistyön eteen. Naisjärjestöjen Keskusliitto itsessään ei ole politiikkaan tai uskontoon sitoutunut, mutta siihen mahtuu monia erilaisia mielipiteitä, poliittisia näkökulmia ja eri uskontojen ja uskonnottomien tuloa. Ajattelen, että tärkein taito jokaiselle liitossa mukana olevalle on kyky yhteistyöhön ja keskusteluun eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa.

Itse strategiaprosessi oli hieno osoitus naisjärjestöjen yhteistyöstä. 72 jäsenjärjestöme joukossa on paljon erilaisia näkemyksiä, mutta strategiaan on koottu se, mikä meitä yhdistää: työ sukupuolten tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien puolesta. Yhteistyön salaisuus on sen hyväksyminen, että olemme moniääninen yhteisö. Olemme valmiita kuulemaan erilaisia näkemyksiä, kuuntelemaan toistemme ajatuksia ja oppimaan toisiltamme. Niin kauan kuin sitoudumme yhdessä näihin periaatteisiin, yhteistyö on mahdollista.

RAJA-AIDAT YLITTÄVÄÄ YHTEISTYÖTÄ

Meille on usein väitetty, että tasa-arvo olisi nollasummapeliä, eli että yhden aseman paraneminen olisi automaattisesti toiselta pois. Yleensä niin, että naisten ase-

man parantaminen tarkoittaisi miesten aseman heikkenemistä. Tämä ei pidä paikkaansa. Kaikkien ihmisten yhtäläiset ihmis-oikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tuottavat lopulta kaikille hyvinvointia, onnellisuutta ja parempaa elämää.

Naiset ovat yhteiskunnassa monessa kohtaa yhä altavastajan roolissa. Tasa-arvo ei ole toteutunut. Tämä aiheuttaa joskus haasteita myös naisten väliselle yhteistyölle. Yhteiskunnallisessa keskustelussa naisia yritetään usein asettaa toisiaan vastaan. Naisjärjestöjen Keskusliitto todistaa jo olemassaolollaan tätä vastaan. Olemme alusta lähtien olleet naisjärjestöjen ja naisten yhteistyöjärjestö. Aina yhteistyö ei kuitenkaan ole helppoa tai yksinkertaista, mikä johtuu paljolti yhteiskunnallisista valtarakenteista. Miehet käyttävät edelleen eniten valtaa yhteiskunnassa, ja myös naisten keskinäinen riitelystä naisia horjuttamasta tätä järjestystä. Tästä syystä miesten on kannattavaa ylläpitää tätä asetelmaa. Samasta syystä naisten kannattaisi sitä aktiivisesti vastustaa.

Naiset ovat monesti astuneet ansaan ajamalla vain joidenkin naisten asiaa. Viime vuosina nais- ja tasa-arvotoimijat ovat kipuilleet sen kanssa, keitä voidaan pitää naisina tai ketkä voivat tulla mukaan tasa-arvoa edis-

tävään työhön. Tällainen raja-aitojen asettaminen pelaa vain valtaapitävien pussiin. Siksi meidän on pyrittävä saamaan kaikki mukaan tasa-arvon edistämiseen.

ANTI-GENDER-ILMIÖ HAASTAA NAISLIIKKEEN

Tasa-arvon näkökulmasta yksi suurimpia uhkia tällä hetkellä on anti-gender-liikehdintä. Anti-gender-termillä viitataan liikehdintään ja ideologiseen suuntaukseen, jossa eri tahot vastustavat aktiivisesti sukupuolten tasa-arvoa ja naisten ja tyttöjen sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia. Vaikka anti-gender-liikehdintä haastaa meitä tällä hetkellä voimakkaasti ja joudumme varmasti työskentelemään sitä vastaan vielä pitkälle tulevaisuuteen, toivoo

Sonja Raunio.

minulle tuo se, että sen vastustaminen tuo meitä myös yhteen. Parasta liikehdinnän vastaista työtä on nimittäin kaikkien naisten välinen yhteistyö, erilaisten näkökulmien kunnioittaminen ja yhteistyön tekeminen erilaisista näkemyksistä huolimatta.

Minulle työ naisjärjestöissä on avannut uusia näköaloja, olen oppinut valtavasti tasa-arvosta, yhteistyöstä ja johtamisesta. Sitäkin enemmän olen oppinut feminististä viitani ja epävirallisilta feministien yhteenliittymiltä. Olen oppinut, mitä todella on olla kunnioitettava ihminen toiselle ihmiselle, mitä oikeudenmukaisuus tarkoittaa ja miten vaikea sitä

kohti on joskus kulkea. Vaikka kaikki menneiden aikojen naisasianaiset eivät varmasti ole identifioituneet feministiksi, uskon että tähän aikaan siirrettynä löytäisimme pal-

jon yhteistä. Vaikka muistamme yksittäisiä naisasialiikkeen sankarinaisia, kukaan ei ole koskaan saanut aikaan muutosta yksin. Minä kuten kaikki muutkin olemme täällä läpikulkumatkalla, mutta toivon jättäväni jälkeeni pienen siemenen jostain hyvästä, joka edistää yhteistä tavoitettamme maailman muuttamiseksi tasa-arvoisemmaksi.

Kirjoittaja Sonja Raunio työskenteli Naisjärjestöjen Keskusliiton vt. toiminnanjohtajana vuonna 2024.

Teksti on lyhennelmä hänen puheenvuorostaan Suomalaisen Naisliiton Minna Canth -seminaarissa 3.5.2024.

KUNNIAN TÄHDEN

*Kunnia - häpeän kääntöpuoliko?
Mainetta, arvostusta? Vai jotain muuta?*

TEKSTI JA KUVAT: MIMMI KOUKKULA

Ihmiset eri yhteisöissä ymmärtävät kunnian ja kunniallisuuden eri tavoin. Perinteisessä suomalaisessa yhteiskunnassa kunnia liitetään usein luottamukseen, arvostukseen ja sanansa pitämiseen. Monissa yhteisöissä kunnia linkittyy vahvasti siveellisyyteen ja sukupuolien väliseen kanssakäymiseen ja niihin liittyviin normeihin. Näiden normien uhmaaminen tai rikkominen voi johtaa kunniaan liittyvään väkivaltaan, kun yhteisö pyrkii estämään yksilöä aiheuttamasta perheelleen häpeää. Uhreina ovat erityisesti tytöt ja naiset, mutta myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat, joskus pojat ja miehetkin.

Usein kunniaan liittyvä väkivalta mielle-

tään ”muiden kulttuurien” ongelmaksi. Kivin kauas historiassa ei kuitenkaan tarvitse mennä, kun Suomessakin oli tavanomaista, että naimattoman naisen raskauden ajateltiin tahraavan perheen maineen. Myös esimerkiksi vanhoillisissa, suljetuissa kristillisissä uskon-yhteisöissä tai Suomessa pitkään eläneiden etnisten vähemmistöjen keskuudessa esiintyy edelleen nykyään vahvoja kunniaan liittyviä käytäntöjä. Yhteisöllisyys onkin vahvasti kunniaan liittyvään väkivallan taustalla. Toisin kuin lähisuhdeväkivallassa, kunniaan liittyvässä väkivallassa perhe tai yhteisö voi vaatia yksilöä käyttämään väkivaltaa toista yhteisön jäsentä kohtaan kunnian tai maineen puhdistamiseksi.

1. Silpomisaihe on tullut käytännössäkin tutuksi Mimmi Koukkulalle, kun hän on työskennellyt kehitysyhteistyön parissa mm. Ugandassa ja Somalimaassa. Kuva on Somalimaasta, jossa Mimmi on ollut mukana YK:n äitiyshuoltoa kehittävässä hankkeessa.
2. Indonesiassa pidetyssä kättilöiden maailman konferenssissa Mimmi Koukkula pääsi vaihtamaan ajatuksia silpomisperinteen esiintyvyydestä ja siitä, miten perinteeseen voidaan vaikuttaa. Indonesiassa noin puolet tytöistä läpikäy silpomisen ja siellä, kuten monissa muissakin maissa, silpominen on kokenut medikalisaation.
3. Mimmi Koukkula Ammanissa.

HENKISTÄ KONTROLLOINTIA JA FYYSISET VÄKIVALTA

Kunniaan liittyvälle väkivallalle tyypillistä on henkinen väkivalta, pakottava kontrolli, eristäminen ja vainoaminen, jotka voivat johtaa myös fyysiseen väkivaltaan, jonka rajuimpana muotona on niin sanottu kunniamurha. Haitalliset perinteet, eli tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen ja pakkoavioliitto kumpuavat usein myös kunniallisuuden varjelusta. Silpomisella tarkoitetaan ulkoisten sukuelinten poistamista tai vahingoittamista ilman lääketieteellistä syytä. Taustalla voi vaikuttaa tarve varmistaa tytön seksuaalinen koskemattomuus avioliittoon asti ja sen myötä suvun kunnian säilyttäminen. Silpominen toteutetaan yleensä jo lapsena tai varhaisnuoruudessa ja sen tekotavasta riippuen siitä voi olla seurauksena hankaliakin terveysongelmia.

Haitalliset perinteet näkyvät myös Suomessa – täällä elää arviolta noin 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä ja naista ja satoja pakkoavioliiton uhreja kohdataan palveluissa vuosittain.

TYÖTÄ IHMISOIKEUKSIEN PUOLESTA

Kunniaan liittyvän väkivallan vastainen työ on paitsi auttamistyötä, myös työtä ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden puolesta, johon Suomeakin velvoittavat useat kansainväliset ja kansalliset sopimukset ja toimintaohjelmat.

YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea, CEDAW, on kehottanut Suomea kiinnit-

tämään huomiota kunniaan liittyvään väkivaltaan, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomiseen ja pakkoavioliittoihin. Suosituksessa todetaan, että edelleen Suomessa on lisättävä ammattilaisten osaamista kunniaan liittyvästä väkivallasta ja kehitettävä lainsäädäntöä. Suomessa onkin viime vuosina tarkasteltu pakkoavioliittoihin liittyvää lainsäädäntöä sekä silpomisen määrittelemistä aiempaa tarkemmin rikoslaissa. Yksinään lainsäädännöllä ei haitallisiin perinteisiin voida puuttua, vaan lisäksi tarvitaan vaikuttamistyötä, ammattilaisten monialaista yhteistyötä ja perinteitä harjoittavista maista lähtöisin olevien yhteisöjen ponnisteluja, jotta tyttöjen ja naisten oikeuksia loukkaavat perinteet voidaan hylätä.

Kunniaan liittyviin käsityksiin ja toimintamalleihin voidaan vaikuttaa antamalla ihmisille tietoa laeista ja ihmisoikeuksista sekä tarjoamalla vanhemmille vaihtoehtoisia kasvatustekniikoita väkivallan tilalle. Seksuaalikasvatuksen avulla voidaan vahvistaa lasten ja nuorten käsitystä omista rajoistaan ja oikeuksistaan.

Jokaisella on velvollisuus puuttua, jos jotakuta toista uhkaa väkivalta. Perinteellä, tavoilla, kulttuurilla ja kunniakäsitteillä ei voida koskaan perustella tai oikeuttaa väkivaltaa. Väkivalta on aina väärin ja siihen tulee puuttua.

Kirjoittaja sai Suomalaisen Naisliiton Minna-palkinnon vuonna 2021. Mimmi Koukkula toimii erityisasiantuntijana Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksella ja tekee väitöskirjatutkimusta tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta.

TOIMITTAJASTA KANSAINVÄLINEN MENESTYSKIRJAILIJA

– Olen lukenut teini-ikäisestä saakka jännityskirjallisuutta, mutta myös kirjoja pahuuden psykologiasta ja mielenterveydestä. Alkaessani kirjoittaa trillereitä minun ei tarvinnutkaan lukea lisää, kirjailija Martta Kaukonen kertoo. Tie elokuvakriitikosta menestyskirjailijaksi ei ole kuitenkaan ollut mutkaton. Sitä on edeltänyt 450 feministisen kirjan kokoaminen.

TEKSTI JA KUVAT: MAIJA KAUPPINEN

Tutustuin Martta Kaukoseen kesällä 2012 Naistoimittajien kesäjuhlassa Lauttasaarella. Höristin korviani kuullessani lähellä istuvan naisen kertovan pulmastaan, feministisen kirjakoelmansa sijoittamisesta. Kiinnostuin kuulemastani ja ehdotin, että tulisin Suomalaisen kirjakoelmansa sijoittamisesta. Kiinnostuin kuulemastani ja ehdotin, että tulisin Suomalaisen kirjakoelmansa sijoittamisesta. Kiinnostuin kuulemastani ja ehdotin, että tulisin Suomalaisen kirjakoelmansa sijoittamisesta.

Kirjat Martta oli ostanut antikvariaateista ja kirpputoreilta Suomesta mutta myös ulkomailta. Naisliitossa ne luetteloiitiin ja merkittiin ex libriksellä.

Tuolloin Martta oli elokuvakriitikko. Valmiutensa ammattiin hän oli hankkinut Turun yliopiston elokuva- ja tv-tieteen laitoksella. Kriitikon ammatti ei ollut Kuopion Minna Canthin koulusta ylioppilaaksi päässeän nuoren naisen ensi tavoite.

– Minulla oli parivuotiaasta asti ollut haaveena tulla kirjastonhoitajaksi, joten menin Jyvä-

kylän yliopistoon opiskelemaan draamakirjallisuutta. Totesin kuitenkin pian, ettei se vastannut toiveitani, ja hain Turun yliopistoon opiskelemaan elokuva- ja tv-tiedettä. Pääsin sinne yhtenä kymmenestä onnekkasta – hakijoita oli 300.

Martta kertoo tunteneensa olonsa Turussa kotoisaksi ja opettajat innostaviksi. Laitoksen professorina oli **Jukka Sihvonen**, opettajina mediatutkijat **Veijo Hietala** ja **Anu Koivunen**.

– Kävin tuolloin kolme kertaa viikossa elokuvissa, hän kertoo ja lisää lukeneensa englanninkielistä jännityskirjallisuutta koko aikuisikänsä. Vuonna 2000 Martta valmistui filosofian maisteriksi ja meni TV-maailmaan toimittajaksi. Ura elokuvakriitikona alkoi. Viimeiset kahdeksan vuotta hän avusti Helsingin Sanomia.

Kuka Martta Kaukonen

Ikä 48

Syntymäpaikka Kuopio

Kotipaikka Helsinki

Koulutus tv- ja elokuvataiteen maisteri

Ammatti kirjailija

Perhe puoliso

Harrastukset englanninkieliset dekkarit

Tunnustukset Terapiassa-romaani on ollut Lasiavain- ja Savonia-tunnustus-palkintojen ehdokkaana ja voittanut Varjo-Savonian palkinnon

Kirjailijan uraa realistiksi itsensä mieltävä Martta ei ollut koskaan ajatellut.

– Pidin ammattia haasteellisena, en uskonut keksiväni kiinnostavaa juonta eikä minulla ole kärsivällisyyttä. Minulla on ollut myös luki- ja kirjoitushäiriö, johon – kiitos tukiohjeiden – sain jo lapsena apua.

– Eräänä iltana vuonna 2017 kuulin päässäni tulevan kirjan ekat rivit. Myös sen loppu oli selvä. Psykologisen kirjan päähenkilö Ira – sarjamurhaaja, anorektinen ja väkivaltainen nainen, joka on lapsena raiskattu – johdatti minut pisteestä A pisteeseen B. Mukana kulki keski-ikäinen julkkisterapeutti, nainen hänkin.

Martta lähetti juonivetoisen käsikirjoituksensa WSOY:lle, jossa sitä alettiin muokata.

Naisliiton toimistoon tulijaa tervehtii kirjajuhlilla, jossa on 450 nidettä kansainvälistä feministikirjallisuutta. Ne on koonnut kirjailija Martta Kaukonen.

– Kirjoitin sen ainakin viisi kertaa uusiksi. Tein kustannustoimittajan toivomia muutoksia, mutta pidin sävyn omanani.

Parin viikon päästä kirjan julkaisusta Martta otti yhteyttä kirjallisuusagentti **Elina Ahlbäckiin**. Hän kiinnostui trilleristä ja halusi sen listoilleen. Nyt *Terapiaa* on myyty 14 maahan ja tv-sarjan oikeudet Saksaan. Tänä keväänä kirja ilmestyi **David Hackstonin** kääntämänä englanniksi ja sai kiitettävää kritiikkiä Englannissa ja Yhdysvalloissa, missä psykologinen jännityskirjallisuus on suosittua.

– Kaikki tapahtui hirveällä vauhdilla, ja minulle tuli hyvin surrealistinen olo, kirjailija muistelee.

– Seurasin tapahtumia kuin sivusta.

Martta ei suunnitellut Terapialle jatko-osaa.

– Mutta toisin kävi, kun Elina ehdotti, että kirjoittaisin tulevasta parin sivun synopsiksen, tiivistelmän. Tein näin ja sen innoittamana syntyi *Hengissä*-kirja. Päähenkilöt ovat edelleen samoja, mutta kerronnan fokus on nyt Isassa ja hänen isässään. Menneisyys ei irrota otettaan.

Kirjaa on käännetty jo neljälle kielelle, muun muassa unkariksi.

Terapiassa ja *Hengissä*-kirjojen välissä ilmestyi teos *Sinun varjossasi*. Sen pääteemana juoksee #metoo-liike.

– Minun oli henkinen pakko

Martta Kaukonen kirjojen kannot puhuttelevat. Suunnittelija on graafikko Perttu Lämsä.

kirjoittaa siitä fiktiivisesti, sillä olin seurannut ilmiötä vuosikaudet”, Martta avaa. – Muissa kirjoissani siitä ei kerrota mitään.

Kirjassa on useita muita ajan-kohtaisteemoja: pitkäaikaistyötömyys, omaisten muistisairaus, taidevääreännökset, eläimillä testaamaton kosmetiikka, huumee... Pääjuonena juoksee kuitenkin #metoo, josta performansitaiteilija Roni on rakentamassa kolmen naisen – taidehistorioitsijan, tunnetun näyttelijän ja pitkäaikaistyöttömän – kanssa esitystä. Kaksi heistä on raiskattu nuorena.

Martan ura elokuva-arvostelijana samoin kuin laaja kirjallisuuden lukeminen näkyy tämänkin kirjan sivuilla mainintoina tunnetuista elokuvista, näyttelijöistä, kirjoista. Sen sijaan poliisi, Martta, esiintyy vasta kolmannessa kirjassa.

Trilleristin ura jatkuu, sillä Martalla on jo idea uudesta rikosromaanityypistä.

– Olen sitä varten tehnyt muistiinpanoja, hän kertoo, mutta ei paljasta enempää. ☺

Kirjailija Inga Magga kertoo "Puolikas"-romaanissa saamelaisen sukunsa kokemuksista.

KIRJAILIJANA KAHDEN KULTTUURIN VÄLISSÄ

"Kesä Kutturassa oli ollut onnellista aikaa, mutta oli käynyt yhä selvemmäksi, että itseäni edeltävä sukupolvi alkoi vanhentua. Se herätti monenlaisia kysymyksiä omasta roolistani sukumme jatkumossa. Etelässä, kaukana sukulaisistani, tunsin puolestani irrallisuutta. - - Toisinaan mieltäni vaivasi kysymys, kuka minä olin irti juuriltani, ilman heitä ja tuota paikkaa." (Puolikas, 2024, 52)

TEKSTI: LEENA RÖNKÖ · KUVA: NIILA-HEIKKI MAGGA

Näin pohtii Ibbá, Tampereella asuvan kirjailija **Inga Maggan** uusimman teoksen päähenkilö. Inga Magga on tähän mennessä kirjoittanut kaksi kirjaa. Esikoisromaanin *Varjonyrkkeilijä*

(2020) voitti Vuoden urheilukirja-palkinnon.

– Kirjan työstäminen kaunokirjallisuuden kustannuspäällikkö **Jaakko Launimaan** kanssa oli minulle varsinainen pienimuotoinen romaanin kirjoittajakoulu. Kirjoittaminen on ollut mulle aina ykkösilmämuoto. Lähdin lukion jälkeen Limingan taidekouluun ja sieltä Lapin yliopistoon opiskelemaan kuvataidekasvattajaksi. Kun olin tehnyt sitä työtä jonkin aikaa, alkoi hämmentää, kun pienen lapsen äitinä ei ollut aikaa lukea kirjoja. Aloin haaveilla kirjallisuuden opiskelusta; saisin oikein luvan kanssa lukea ja analysoida kirjoja. Valmistuini Tampereen yliopistosta kirjallisuustieteen maisteriksi.

ROMAANI "PUOLIKAS" SYNTYI OMAN SUVUN KOKEMUKSISTA

– **Mikset kirjoita** saamelaisuudesta, sehän on sun juttus? kysyi kirjailija Rosa Liksom kerran kustantamon kesäjuhlassa, ja toisen romaanin *Puolikas* teema alkoi kaihertaa Ingan mielessä.

Inga alkoi miettiä, kuinka vanhempien ja tätien ja setien sukupolvi oli vanhenemassa. Heillä oli suuri tarve kertoa lapsuudestaan ja elämästään; Inga oli kuullut tarinat monta kertaa, eri versioina. Isältä ja sedältä olisi vielä mahdollista saada tietoja.

Syntyi idea kertoa Ibbán ja tämän sukulaisten kautta kaupunkisaamelaisuudesta sekä Kutturin kylän saamelaisten elämästä ja lasten asuntolokokemuksista.

– Aikuiset aina puhuvat asuntola-ajasta reippaasti tyyliin: "siellä me saatiin olla vapaasti, keksittiin leikkejä, esimerkiksi vanhojen ammusten kanssa" tai: "ne olivat toisaalta hauskojakin aikoja". Kolmen lapsen äitinä mi-

nua hämmensi, koska en itse kykenisi lähettämään pientä lasta kauaksi kotoa niin, etten pääsisi näkemään häntä. Miten tuolloin puhuttiin tunteista, kun lapsi lähti kauas perheen luota? *Puolikas*-romaanin on tavallaan minun näkemykseni siitä, mitä on jätetty sanomatta siinä ajankohdassa ja kulttuurisessa ilmapiirissä. Asia on vieläkin arka tai siitä ei haluta puhua. Jotkut ovat sanoneet, että vaatii vuosikymmenten etäisyyden, ennen kuin pystyy käsittelemään niin traumaattisia asioita. Niille ei löydy sanoja. Tätini kertoi, että hän luki kirjan kolme kertaa ja itki joka kerta.

Inga ymppäsi *Puolikkaan* henkilöhahmoihin monia eri saamelaisien ajatuksia, pohdintoja ja kokemuksia sekä keksi uusia hahmoja. Sedältä tuli ehdotus käyttää suvun rakenteita fiktiivisen tekstin pohjana. Saamelaisuudessa paikat ja suku ovat niin keskeisiä, ettei niitä voinut poistaa. Kirjan kirjoittaminen loi Ingalle suhteen myös omaan ukkiin, jota hän ei ollut koskaan nähnyt. Fiktio ja fakta sekoittuvat, koska kirjassa on vahva sidos omaan sukuun. Vuodet 1949–61 ja 2018–19 valikoituivat aikasoiksi.

SAAMELAISKULTTUURIN MERKITYS

Inga aloitti kirjoittamalla nykyajasta, koska Tampereella oli muodostunut pieni yhteisö, jossa mietittiin, miten tuoda saamelaiskulttuuria eläväksi. Hän koki, ettei itse ollut millään tavalla kiinni saamelaiskulttuurissa, kun ei osannut kieltäkään. Heillä kotona puhuttiin suomea, vaikka isä oli saamelainen. Serkut ovat saneet käydä koulunsa niin, että siellä opetettiin saamen kieltä.

Inga oli ajatellut, että serkut ovat saamelaisia, hän ei. Omien lasten myötä kieliäsiä tuli merkittävämäksi ja saameyhteisön kautta hän alkoi ottaa kieltä haltuunsa. Kirjan Ibbá kutsuu isää *áhččiksi*.

– Jos ei ole kieltä, puuttuu valtavan iso osa kulttuuria, tapa katsoa maailmaa. Kieleen sitoutuu paljon sellaista, mitä ei voi kääntää tai mikä ei ole merkityksellistä muille kuin saamelaisille. On tarvittu omaa, esimerkiksi lumen, käsitöihin, poronhoitoon liittyvää sanastoa. Saamelaisilla suullinen tiedonsiirto on ollut vahvassa asemassa. Meidänkin suvussa käydään aina tavattaessa suvun asiat läpi. Se näkyy tekstissä ehkä vähän opettajamaisena asenteena, mutta niin me puuhataan. Koska saamelaisen historiaa ei ole voinut lukea koulussa, on ollut pakko kertoa suullisesti, miten asiat ovat menneet. Yleisivistys omasta kulttuurista on ollut keskustelujen ja tarinoiden varassa.

Nuoremmille saamelaisille asiat ovat helpompia, pohjoisessa on paljon saamenkielisiä luokkia. Saamen kielestä tai saamepuvuista, *gáktista* ollaan jälleen ylpeitä. Toisaalta *Puolikkaassa* on käsitelty tabujakin, esimerkiksi saamelaisten ja suomalaisten välistä avioliittoa tai kolttasamelaisien asemaa.

– Nykyaikana ollaan kärjekäitä. Ei voi olla varma, millainen toisen käsitys on. Pitää olla tarkka ja puhua aina vain itsensä suulla, ei toisten. Saamelaisten kesken on erilaisia käsityksiä ja on paljon asioita, joista minunkin on vaikea muodostaa mielipidettä, koska elän kaukana siitä elinpiiristä. Kirjoittaminen on eräänlainen vapaa tila: kirjoittaessa voi tehdä havaintoja ottamatta kantaa. ☺

VÄRIEN JA AURINGON MAALARI

Punaisen pohjalaistalon pihapiiri avautuu peltomaiseman keskellä. Tallikahvion ulkoseinään kiinnitetty leiskuva maalaus tervehtii vierasta. Taidenäyttelytilaksi uudistetun navettarakennuksen päätytorni tähyää lakeuden yli. Tänne, Kuortaneen Mäyryn synnyinkylässä sijaitsevaan taidehalliinsa kuvataiteilija Soile Yli-Mäyry on pystyttänyt kesänäyttelyn, kuten joka kesä viimeisten 32 vuoden ajan.

TEKSTI JA KUVA: KIRSI SAND

Taiteilija Soile Yli-Mäyry astelee vastaan hymyillen. Hän on ollut taidehallin toimistossaan koko päivän ja hoitanut näyttelyidensä juoksevia asioita. Hän on palannut äskettäin näyttelynsä avajaisista Tokiosta ja pakannut juuri New Yorkiin lähtevät teokset. Mäyryyn hän on tänä vuonna tuonut näyttelyn, jonka otsikko on ”Tuleen kätetty”.

Taidehalliin astuessaan tulija aistii avaruuden – korkean tila ja suuret ikkunat, joista valo tulvii sisään – sekä värien loiston maalauksissa. Sininen, keltainen ja punainen hehkuvat väkevinä pintoina. Arvoituksellista, abstraktia ja kiehtovaa. Sininen maalaus vangitsee, ja palaan suuren keltaisen teoksen luo yhä uudelleen. Ikkunaseinällä valo loistaa suuren lasitoteemin läpi.

VISUAALINEN MIEKKAILIJA

Syöttävän kipinän tulevan taiteilijan uralle antoi itävaltalais-syntyisen Oskar Kokoschkan ekspressionistinen maalaus, jonka Soile Yli-Mäyry näki 16-vuotiaana. Teos kiehtoi niin, että tytön

oli päästävä Wieniin näkemään lisää taiteilijan töitä. Isän avustuksella pankista saatiin vekseli matkalippua varten ja pelkäämätön tyttö lähti kesätöihin Wieniin. Ikimuistoisena kesänä innostus taiteeseen sai vahvan sysäyksen. Päästyään ylioppilaaksi Soile opiskeli ensin Vapaassa taidekoulussa Helsingissä ja sen jälkeen Stuttgartin taideakatemiassa 1972-75.

– Stuttgartin opinnot antoivat hyvän klassisen pohjan. Minulla oli kuitenkin vimmatu halu löytää oma taiteilijan ääneni. Siirryin vuonna 1984 pensselin sijaan käyttämään palettiveistä, Soile Yli-Mäyry kertoo. – Olen taiteilijana visuaalinen miekkailija! Palettiveitselläni olen rikkonut perinteisen muodon. Käytän värejä ohuena kerroksena ja paksuina viiltoina ja raaputtamalla maalattuja pintoja luodakseni kolmiulotteisuutta, syvyyttä ja rosoistakin pintaa.

– Koin jääväni taidekentällä yksin 1980-luvulla. Ajauduin taiteessani umpikujaan, tunsin, etten ollut löytänyt omaa tapaa niuoda. Maalauksessa *Palava tuhka* (1984) huokuu epätoivoni,

tummin värein maalattu vanhus keppi kädessään. Mutta siinä on myös viisaus: vanhan pitää elämässä palaa tuhkaksi, että voi synnyttää uutta. Ja uusi vaihe siitä alkoikin. Olen palannut tuli-teemaan myöhemmissäkin tuotannossani.

KANSAINVÄLISILLE TAIDEKENTILLE

1980-luvulla Soile Yli-Mäyry ryhtyi opiskelemaan valtiotieteitä Helsingin yliopistossa. Hän valmistui valtiotieteiden kandidaatiksi vuonna 1987 ja lisensiaatiksi vuonna 1994. Vuonna 2011 hän väitteli tohtoriksi.

Göteborgissa 1988 järjestetty näyttely avasi yllättäin ovet kansainvälisille foorumeille.

– Göteborgin galleriaan saapui asiantuntijoita Tokiosta. Pian minulle saapui kirje Tokiosta, galleristi Setsuko Takahashi kertoi nähneensä Göteborgissa töitäni ja haluavansa niitä näytteille galleriaansa. Niinpä kymmenen maalaustani matkasi Tokioon. Sen jälkeen yksityisnäyttelyitäni on ollut siellä esillä lähes joka vuosi 30 vuoden ajan.

Tokion jälkeen ovet avautuivat muidenkin Aasian ja Kaukoidän sekä Intian suurkaupunkien gallerioihin ja museoihin: Peking, Shanghai, Dubai, Abu Dabi, New Delhi. Näyttelyitä on ollut myös Euroopassa ja USA:ssa. Kaikkiaan Yli-Mäyryllä on ollut 30:ssä maassa yli 300 yksityisnäyttelyä. Kalenterissa on varauksia ulkomaille ainakin vuoteen 2026.

TAITEILIJA LAHJOITTA KAUNEUDEN

– **Olin surullinen** lapsi, lapsuuteni oli huolien täyttämää, sanoo Soile Yli-Mäyry.

Soile kasvoi Mäyryn kylässä Martti ja Siviä Yli-Mäyryn viisilapsisessa maanviljelijäperheessä. Vanhemmat olivat kuuromyökkä. Jo pikkutyttönä Soile toimi viittomakielen tulkkina vanhemmilleen kaupassa ja pankissa. Seuroissa hän viitto papin saarnat ja virret. Kylällä sai kokea ennakkoluuloa ja kuulla kovia sanoja erilaisesta perheestä. Soile oppi puolustautumaan ja pärjäämään.

– Lapsuuteni antoi oikeat mittasuhteet taiteilijaksi kasvamisessa.

– Tarkkailin ihmisiä ympärilläni, vaistosin paljon ja opin vuosien kuluessa tulkitsemaan kehon kieltä. Se ei valehtelee. Minusta tuli taiteessa ihmiskuvaja. Ei niin syvää merta olekaan, jonka ihminen kätkee sisäänsä.

– Värit löysin jo lapsena ilahduttaakseni itseäni. Maalasin lattialla myös Nokian ankeat kumisaappaat. Minulla oli luomisen palo, ja taiteessani se on saanut kanavan.

– Värit ovat ominta minua. Käytän estoitta vahvaa keltaista, punaista ja sinistä. Tokiossa galleristi lausui: ”Taiteilija loi

Soile Yli-Mäyry vuoden 2024 TULEEN KÄTKETTY -näyttelyssään. Hän on alkanut jo työstää ensi vuonna avattavan 33. kesänäyttelyn pääteosta uudella teemalla TUHKAN VALO.

auringon pimeässä Mäyryn kylässä pohjoisessa maassa ja lähiti tuomaan sen meille.” Olenkin sanonut, että taiteilija elää surun, mutta lahjoittaa kauneuden.

Lasiveistoksia Soile Yli-Mäyry on tehnyt Berengon lasistudiossa Venetsian Muranossa vuodesta 2007 lähtien. Värikkäinä hehkuvia ja kuulakkaita lasiteoksia nähdään taidehallissa lukuisia suuren lasitoteemin lisäksi.

Soile Yli-Mäyry asuu Lahdes-

sa puolisonsa Pentti Koivusen kanssa. Vuonna 1993 Yli-Mäyry perusti Taidelinnan Orimattilaan. Siellä hänellä on pysyvä museaalinen näyttely ympäri vuoden. Taiteilija on myös perustanut nimeään kantavan taidesäätiön, josta hän jakaa apurahoja nuorille taiteilijalahjakkuuksille. Soile Yli-Mäyry julkaisi vuonna 2002 omaelämäkerran ”Palava tuhka” (Gummerus). Se on käännetty englanniksi ja italiaksi. ◉

Osa Naisten Ääni -näyttelystä Raahen kirjastossa heinäkuussa 2024. KUVA: KIRSI SAND

NAISTEN ÄÄNI -NÄYTTELYT RAAHESSA KESÄLLÄ 2024

TEKSTI: PIRKKO PIETILÄINEN

Tilaisuus nimeltä RAAHEN SEUDUN NAISTEN ÄÄNIÄ pidettiin 10.6.2024 Raahen PRAATissa, joka on kaupungin ylläpitämä yhteisöllinen tila aivan kaupungin keskustassa. Tilaisuudessa oli kaksi teemaa. Toinen oli kokoelma 41:stä raahelaisnaisesta, joista on julkaistu pienoiselämäkerta Suomalaisen Naisliiton Naisten Ääni-tietokannassa (www.naistenaani.fi). Koottuina nämä tekstit löytyvät osoitteesta:

www.naistenaani.fi/elamakerrat/naisten-aani/raahen-seudun-naisia

Näyttelyposterit on suunnitellut **Kirsti Ojala**. Kustakin henkilöstä

on teetetty tyylikäs juliste-tyyppinen kuvallinen esite, jossa on lyhennelmä Naisten Äänessä julkaistusta elämäkerrasta.

Toinen teema oli raahelaisien naisten elämäkertoista koottuun kirjan julkistamistilaisuus. Teoksen *Seelinompelejoista rautaruuviin: 110 tarinaa raahelaisista naisista* kaikki tarinat on kirjoittanut **Kirsti Vähäkangas** ja kirjan on kustantanut **Raaheseura ry**.

– Valitsin uusimman kirjani nimeen seelinompelejoista, sillä eihän ne merikapteenitkaan olisi päässeet sinne merille ilman seelejä. *Seelinompelejoista rautaruuviin* -kirjan toisen nimen aihe

viittaa nykyaikaiseen naisten ammattiin nosturinkuljettajana Rautaruukin (nyk. SSAB) korkeimmalla paikalla.

– Arvostan sitä, että Raaheseura otti kirjan kustantajan vastuun, Kirsti Vähäkangas sanoo.

Tilaisuuden avasi **Raili Ilola** Suomalaisen Naisliiton edustajana. **Marianna Rossi** toi onnittelet ja tervehdyksen Suomalaisen Naisliiton puolesta Kirsti Vähäkankaalle kirjan julkaisemisen johdosta. Juhlapuheen piti ex-kansanedustaja, Raahen Fiia **Inkeri Kerola**. Hänellä oli mielenkiintoista tietoa erilaisesta naisen äänestä. Mustasaarissa

sitä käytetään kuulemma pelottamaan hirviä pois maantieltä – ja kuulemma onnistuneesti! Naisen ja Naisten äänestä on moneksi!

Suomalaisen Naisliiton Oulun Osasto ry:llä oli iso rooli tilaisuuden järjestelyissä. Puheenjohtaja **Tiina**

Tervaskanto-Mäentausta esitti osaston tervehdyksen korostamalla naisten historian esilletuo-

misen tärkeyttä.

Raaheseuran puheenjohtaja **Elina Romppainen** avasi kirjan

lun Osaston toimesta Raahen pääkirjastoon, ja se sai sielläkin runsaasti katselijoita.

Kirsti Ojala pystyttämässä näyttelyä Raahessa 1.7.2024. KUVA: PEKKA PIETILÄINEN

julkistamistilaisuuden. To-della kauniista musiikkiesityksistä vastasi kitaroiteen Pro Raahemitalilla palkittu **Leila Riihijärvi** ja kuulutukset hoiti matkailuopas **Pirkko Valta-**

nen. Naisten Ääni -näyttely siirrettiin heinäkuuksi Oulun Osaston toimesta Raahen

NAINEN NAURISPITÄJÄSSÄ – TEEMANÄYTTELY NAISTEN ELÄMÄSTÄ KIIKALASSA

TEKSTI: EVA TERVONEN

Kiikala on entinen kunta, nyt kaupunginosa Salossa. Asutusta on ollut ainakin kymmenen tuhatta vuotta. Naisen elämä Kiikalassa on ollut tavallisen naisen elämää. Ei kartanoita tai linnoja. Isoja maatiloja kyllä. 1800-luvun lopulta alkaen naiset alkoivat saada koulutusta ja sen mukana uudenlaisia ammatteja kuten kättilö ja opettaja.

Kesän näyttely *Nainen naurispitäjässä* esitteli naisten töitä, harrastuksia ja kohtaloita Kiikalassa. Esillä olivat Suomen ensimmäinen naistaiteilija **Margareta Capsia**, **Annikki Salmela**, emäntä, jolla oli jalostuskanala ja **Anna Silvén**, joka johti Jo-

hannislundin lasitehdasta vuosikymmenet. Näyttely kertoi myös naisiin kohdistuneista murhista, romaniorkesterin naissoittajista ja naisten omista yhdistyksistä. Kertomuksiin voi tutustua osoitteessa:

kiikalaseura.blogstop.com

P.S. Nauris oli ennen perunaa perusruoka-aine. Naurispitäjä oli alun perin naapurien, perunan syöjien antama haukkumanimi. Nauris kesti huonoina aikoina perunaa paremmin hallaa ja kylmyyttä. Kiikalassa ei nähty nälkää, kun naapuri menetti perunasadon. ☺

Anna Silvén toimi Johannislundin lasitehtaan johtajana miehensä kuoleman jälkeen. KUVA: KIIKALA-SEURA

KUN TÄSSÄ ON KUITENKIN KYSYMYS NAISTEN ASEMASTA

Kirsti Vähäkangas, palkittu Naisten Ääneen kirjoittaja

Suomalainen Naisliitto myönsi kunniakirjan raahelaiselle Kirsti Vähäkankaalle Vaasassa 8.10.2023 hänen Naisten Ääni -tietokannassa julkaisemistaan pienoiselämäkerroista. Tuolloin niitä oli häneltä julkaistu tässä Naisliiton tietokannassa jo kunnioitettavat 106 artikkelia. Tätä kirjoitettaessa hänen hallussaan oleva ennätys on kasvanut jo 145:een.

TEKSTI: PIRKKO PIETILÄINEN

Opettajat saavat ensimmäisen kiitoksen **Kirsti Vähäkankaalta**, kun perään, mistä into kirjoittamiseen johtuu. Kansakoulunopettaja lienee vihjannut, että Kirsti pitäisi lähettää pyrkimään oppikouluun. Se ei ollut ollenkaan tavanomaista pienessä maalaiskylässä kaukana kaupungista, oppikoulustakin. Kylältä ei ollut lähdetty sinne, koska kaikki koulunkäyntikulut oli itse maksettava, myös päivittäiset linja-automatkat. Eivätkä kaikki pitäneet tyttöjen kouluttamista tärkeänä vielä 1960-luvulla. Kiitoksen sanat kohdistuvat myös peruskouluun, joka poisti tältä osin lasten eriarvoisuutta.

Kirjoittamisen hyvät opit Kirsti sai lukion äidinkielenopettajalta. Työpaikan kahvitaukopöydästä kysellyt ja saadut ohjeet ovat tuttuja monelle, niistä Kirsti Vähäkangaskin on kiitollinen. Päivätyö kaupungin palveluksessa on myös opettanut puolueetonta ja hillittyä kielenkäyttöä. Aiheita kanta-aottamiseen tosin olisi riittänyt paikkakunnalla, joka on ajan saatossa menettänyt

Seelinompelijoita ja rautarouvia -teos kertoo 110 raahelaisen naisen tarinat.
KUVA: KIRSTI VÄHÄKANGAS

muuallle keskittämisen nimissä niin oppilaitoksia kuin käräjäoikeudenkin. Terveyspalvelujakin uhkaa nyt heikennys – ei tosin yksin Raahessa.

KOTISEUDUN AIHEET
INNOSTIVAT KIRJOITTAMAAN

Elämäkertojen kirjoittamisurakka lähti 30 vuotta kestäneestä opastoinnista kotikaupun-

gissa Raahessa. Lisänä on paikallislehden avustajana toimiminen liki neljän vuosikymmenen ajan. Kirsti Vähäkangas on julkaissut 16 kirjaa. Ensimmäinen oli v. 2005 kokoelma murrejuttuja *Silippuja ja säpäleitä*. Sitten tuli *Höykäsen pölläys*, joka on kokoelma lehtikirjoituksia. Poikkeuksellista on, että kirjoja on syntynyt myös kustantajan pyynnöstä. Joukossa on kirjasarja *Meijjän kaupunki tarinoi*, 12 osittain murrejuttuja sisältävää kirjaa. Talkootyönä on kustannettu *Kustin polut* (Piehingin kyläyhdistys) ja viimeksi Naisten Äänessä julkaistuista 110 raahelaisen naisen tarinasta koostuva *Seelinompelijoista rautarouviin* (Raahe-seura).

Opastoinnissa piti tietää henkilöhistoriat. Vanhan merenkulkukaupungin historiassa tietenkin hehkutetaan kapteeneita ja porvareita, missään sitten ei - edes sivulauseessa - mainita seelinompelijoita tai kapteenien rouvia. Mutta sitten kun tuli mahdollisuus kirjoittaa Naisten Ääneen, Kirsti kertoo vain jättäneensä ”ne miesten tarinat

Kirsti Vähäkangas (vasemmalla) ja Raahe-seuran sihteeri Sari Halinen 10.6.2024.
KUVA: PEKKA PIETILÄINEN

pois” ja jäljelle jäivät naiset. Vanhin nainen, jonka kohtalosta voi lukea Kirsti Vähäkankaan kuvausta Naisten Äänestä, on Raaheen vangiksi Suuren Pohjan sodan melskeissä 1714 joutunut Annikka Swahn. Ja kirjoitettavaa löytyy niin tuttuun tavasta kuin esimerkiksi kaikista 25 Raahen Fiia-arvonimen saaneista naisista, joista Kirsti on kirjoittanut. Ja lisää on tulossa – työn alla ovat nyt kaikki kaupungin myöntämän Pro Raahemitalin saaneet naiset.

Kirsti Vähäkankaan kirjoituksissa liikutaan pitkin maailmaa:

Ruotsi, Saksa, USA, Italia, Sveitsi, Itävalta, Tanska, Englanti, Kreikka, Espanja, Norja, Ranska, Kanada ja Afrikasta muun muassa Norsunluurannikko, Liberia ja Kenia, Karibiallakin käydään. Kuvastanee sitä – arvioi Kirsti – että merenkulkuhistorian vaikutuksen lisäksi Raahesta varmankin on aina haluttu lähteä, mutta sitten on haluttu toisaalta tulla takaisin.

Kysyttäessä mikä on näistä naiskohtaloista koskettavin, Kirsti antaa empimättä kodinhoitaja Rauha Kourilehdon nimen. Autettavan perheen luokse joutui

joskus menemään pitkospuita pitkin. Tehtäviksi saattoi tulla synnytyksessä auttaminen, lastenhoito, leivän leipominen, siivoaminen, ruoanlaitto, polttopuiden pilkkominen, karjanhoito, veden kanto ja pyykin pesu.

Aviomies **Veijo Vähäkangas** on ollut mukana uusimman kirjan *Seelinompelijoista rautarouviin* julkistuksessa ja Naisten Ääni -näyttelyn pystytyksessä niin Raahen Praatiin kuin Raahen kirjastoonkin.

TEKOÄLY AVUKSI NAISTEN ÄÄNEN
TEKSTIEN KUUNTELUUN

Kirsti Vähäkangas kertoo myös kokemuksistaan Naisten Äänen uuden Kuuntele-ominaisuuden käytöstä. Parkinsonintautia sairastavien kokoontumiseen hän oli päätyntä tautiin sairastuneen työkaverin soiton seurauksena. Toiveena oli aluksi ollut jonkin Raahemitalin esitelmän kuuntelu. Ehdotettu Naisten Äänen kuuntelu oli sitten kuitenkin tehnyt selväksi, että ne, joilla on haasteellista lukea, voivat käyttää Kuuntele-ominaisuutta, tarvittaessa vaikkapa jonkun läheisen avustamana. Kun kuunneltavissa jutuissa puhutaan tutuista ihmisistä, se aina kiinnostaa. Ja samoin kuin äänikirjojen kanssa, yhä useampi pitää parempana kuunnella, koska silloin voi tehdä jotain muuta samalla, lenkkeillä, leipoa tai siivota. Muistisairaiden hoitokodissa työssä käyvä naapurikin oli saanut Kirsti Vähäkankaalta vinkin, että hoitohenkilökunnan ääneen lukemisen sijasta voitaisiin käyttää tätä tekoälyä lukemiseen. Kaikkeahan siltä tekoälyltä ei vielä voida odottaa: murre sanojen ääntäminen oli kuulemma ”aiheuttanut vähän hilpeyttä”.

Sydämenasiana nuorten terveys:

LTT MARIA JUUSELA KOHTAA NUORTEN PAHOINVOINTIA TYÖSSÄÄN

– Meille on kiva tulla – silloinkin, kun on paha olla. Meillä saa jännittää, nauraa, itkeä tai kiukutella – hoidamme lapset lapsina ilmoittautumisesta lähtömoikkauksiin asti! kertoo kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoislääkäri, lääketieteen tohtori Maria Juusela. Hän työskentelee lasten ja nuorten lääkäriasema Pikkujätistä, Suomen ainoasta lääkäriketjusta, joka keskittyy ainoastaan lasten ja nuorten hoitoon.

TEKSTI: KUKKA LEHMUSVIRTA · KUVA: MARIA JUUSELAN KOTIARKISTO

– **Lasten ja nuorten** pahoinvointia on tieteellisesti dokumentoitu jo vuonna 2007, mutta tilanne on vain pahentunut eikä siihen näy ratkaisua, tohtori **Maria Juusela** toteaa. – Jospa olisikin vain yksi asia, mikä pitäisi korjata, mutta tämä on vyyhti, joka vaatisi monipuolista perkaamista. Näen tämän todellisenä uhkana tulevaisuuden yhteiskunnallemmekin, lapset ja nuorethan ovat tulevaisuuden aikuisia.

KOULUTERVEYSKYSELY KERTOO HENKISESTÄ PAHOINVOINNISTA

Viimeisimmän Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan suuri osa lapsista ja nuorista voi hyvin, on tyytyväinen elämäänsä ja arkiryhti on kunnossa. Mutta osan hyvinvointia kuormittavat monet erilaiset tekijät, kuten sairastelu, ahdistuneisuus, kiusaaminen, yksinäisyys tai sosiaalisten tilanteiden pelko. Tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertai-

seksi tai huonoksi. Kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta kertoi noin kolmannes tytöistä perusopetuksen 8. ja 9. luokilla sekä lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa, pojista vain 7–8 prosenttia. Vähintään viikoittain tapahtuvaa kiusaamista oli kokenut viime vuosia suurempi osuus kaikilla kouluasteilla. Häiritsevää seksuaalista ahdistelua ja ehdottelua oli kokenut lähes puolet tytöistä, fyysisen uhan kokemuksia viidennes pojista.

KOKONAISVALTAISTA TUKEA TARVITAAN

THL:n julkaiseman Kouluterveyskyselyn 2023 tulokset eivät yllätä Mariaa.

– Työssäni minulle on tärkeä kohdata potilaat kokonaisvaltaisesti päästä varpaisiin. Esimerkiksi nuoren vatsakipu voi johtua jostain muustakin kuin fysiologisesta oireesta. Nuorilla on paljon ajatuksia ja usein ei löydy ketään, joille jakaa niitä. Tai kukaan ei lohduta, kun nuo-

rella on vaikeaa. Vanhempien tukea tarvitaan niin arjessa kuin terveellisten elintapojen vahvistamisessakin, Maria painottaa. Maria peräänkuuluttaa myös yhteisöllisyyttä, kohtaamiset perheen ja isovanhempienkin välillä voivat olla vähäisiä.

– Tapaan koululaisia sekä vanhempiensa kanssa että yksin nuoren kanssa, ja teen myös kotikäyntejä. Autan nuorta potilastani moniammatillisten hoitojen järjestämisessä ja neuvottelen pyydettyä myös opettajien kanssa.

Kouluterveyskyselystä ilmeni muun muassa sekin, että nuorten sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien käyttö on lisääntynyt.

– Nikotiini voi olla monien somaattisten oireiden taustalla. Nikotiinilla on vaikutusta myös joidenkin lääkitysten pitoisuuksiin, mikä voi vaikuttaa haitallisesti terveydentilaan ja ylipäättään aktiviteettitasoon laskuun. Tämä passivoi nuorta ja siten vähentää fyysisiä kontaktejakin, toteaa keuhkosairauksien diag-

Maria on tuttu näky kentän laidalla kaiken ikäisten koripalloilijoiden ottelulääkäri. Myös kansainvälisissä PM- ja EM-kisoissa Maria-Medical on hoitanut nuorten pieniä ja vähän isompikin murheita kuntoon. Arki ei ole aina ruusuilla tanssimista!

nostiikkaan erikoistunut Maria, Lääkärit Tupakkaa ja nikotiinia vastaan (DAT) -asiantuntijaverkoston puheenjohtaja. – Lisäksi vielä sosiaalisen median riippuvuuden on todettu olevan yhteydessä huonompaan koettuun terveyteen, alhaisempaan mielialaan, lisääntyneeseen väsymykseen ja voimakkaampiin yksinäisyyden tunteisiin.

– Nuoria voidaan toki auttaa, mutta se vaatii myös nuoren itsensä ja vastuun ottamista omasta elämästä, Maria lisää.

AKTIIVINEN NAISJÄRJESTÖTOIMIJA

Maria Juusela on myös aktiivinen toimija SI Kauniainen ry:ssä eli Kauniaisten Soroptimistiklubissa. Yhdistyksen tarkoituksena on vaikuttaa erityisesti naisten ja tyttöjen yhteiskunnalliseen asemaan ja edistää tasa-arvoa. NJKL:nkin jäsenjärjestö, valtakunnallinen SI Finland ry, on osa globaalia soroptimistien vapaaehtoisjärjestöä, jolla on yleisstatus YK:n talus- ja sosiaali-neuvostossa (ECOSOC),

ja sitä kautta laajat mahdollisuudet osallistua Non-Governmental Organizations (NGO) -työskenteleeseen YK:n elimissä.

Yhdessä pk-seudun soroptimistiklubien kanssa Maria on ollut mukana organisoimassa joka toinen vuosi Heureka-sa järjestettyä Tyttöjen päivän STEM-tapahtumaa. Se kokoaa n. 800 kahdeksaluokkalaista tyttöä ja poikaa pk-seudun kouluista tutustumaan luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan maailmaan. ○

Lukumummit innostavat lapsia lukemaan. Työ antaa myös aikuiselle paljon iloa, kertovat Hannele Seitsonen (vas.), Suvi Hietaniemi ja Merja-Riitta Ryyänen.

ILOA, VALOA JA LAPSIYSTÄVIÄ

Lukumummi- ja vaari-toimintamalli syntyi vuosina 2012-2014 Niilo Mäki -Instituutin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton yhteistyönä. Tavoitteena on tukea kouluissa 2-6-luokkalaisten lukutaidon sujuvuutta ja innostaa lapsia lukemaan.

TEKSTI JA KUVA: LEENA RÖNKKÖ

Lukumummi- ja vaari-toimintamalli kehitettiin osana Niilo Mäki -Instituutin Lukemisen sujuvuuden kehityksen tukeminen -hanketta yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen

piirin kanssa. Nykyisin MLL koordinoi lukumummi- ja vaaritoimintaa kaikissa MLL:n piireissä, NMI vastaa Jyväskylän ja sen ympäristön alueellisesta toiminnasta sekä valtakunnallisesta tiedotta-

misesta ja kouluttamisesta piirien kanssa. Tavoitteena on 2-6-luokkalaisten lukutaidon sujuvuuden tukeminen ja lukemiseen innostaminen. Lähtökohta on, että lapsi osaa jo lukea. Tutkimukset ovat

osoittaneet, että jo kymmenen säännöllisesti tapahtuvaa myönteistä lukutuokiota oppilaan kanssa voi vaikuttaa hänen lukuintonsa ja itseluottamuksensa vahvistumiseen luottamuksellisessa suhteessa lukumummin tai vaarin kanssa.

VAPAAEHTOISTYÖTÄ ALAKOULULAISTEN PARISSA

Tapaan MLL:n Hämeen piirin vapaaehtoistyön koordinaattori **Suvi Hietaniemen** ja lukumummit **Hannele Seitsonen** ja **Merja-Riitta Ryyänen** piirin toimistolla. Suvi kertoo, että tällä hetkellä koulutettuja lukumummeja ja -vaareja on Kanta-Hämeen alueella yli viisikymmentä. Koulut ja opettajat ovat ottaneet heidät hyvin vastaan.

– Lukumummi- ja vaari-toiminnan vapaaehtoiset ovat taustaltaan hyvin erilaisia. Tärkeintä on halu toimia lasten kanssa ja sitoutuminen toimintaan vähintään lukukaudeksi. Lukutuokio, jonka aikana luetaan tavallisesti vuorotellen, kestää alakoululaisilla 20-30 minuuttia, jotta lapsi ehtii takaisin oppitunnille.

Molemmilla lukumummeilla on kokemusta suomea ykköskielenä sekä kakkoskielenä puhuvista lapsista. Hannele Seitsonen valitsee luettavat kirjat itse ja käyttää samaa kirjaa koko vuoden.

– Etenkin klassikot ovat hyviä; tänä vuonna kirjana on ollut Roald Dahlin Iso kiltti jätti. Luen aina ensin itse ja sitten lapsi jatkaa. Luemme vuorolukuna ja jos lapsi on väsynyt, luen koko tuokion. Lukeminen on konteksti, jossa voi antaa paljon muuta. On hyvä, että kirja on pikkuisen vaikea mieluummin kuin liian helppo. Lasten koukuttaminen

tarinaan on minulle ykkösasia, lukutaito tulee sen mukana.

Merja-Riitta Ryyänen kertoo, että hänen koulullaan opettaja ja lapset valitsevat kirjat yhdessä. Lapsilla, joilla on suomi toisena kielenä, on enemmän ymmärtämis- ja lukuvaikeuksia. Vaikka he olisivat oppitunneilla levottomia, lukeminen lukumummin kanssa koukuttaa. He selvästi arvostavat lukumummin ja keskittyvät lukutuokioon. Lapset lukevat useamman kirjan lukuvuoden aikana.

– Lapsi saattaa tulla lukutuokioon ja sanoa, että hän on lukenut pidemmälle kotona. Jos jokin luku on kesken, jatketaan yhdessä siitä. Lapsi aloittaa ja jos hän väsy, nappaan lukemisen. Jos lapsi lukee vähän pidemmälle, hän saa palkinnoksi tunnin loppulla leikkiä esimerkiksi värejä tai tietokilpailuja eri maista, eli jotain kivaa loppuksi.

– Lukutuokioiden tärkein tehtävä onkin luoda lapselle positiivisia kokemuksia lukemisesta ja kirjoista, ja erilaiset leikit ja luovat menetelmät voivat tukea lukutuokioita, Suvi lisää.

TIIVIS YHTEISTYÖ KOULUN KANSSA

Lapset tulevat mielellään lukutuokioon ja yhteistyö opettajien kanssa toimii hyvin, toteavat molemmat lukumummit. Toiminnan selkeä rakenne, tapaamiset kerran viikossa samaan aikaan luovat jatkuvuutta ja turvaa, odotustakin.

– Lapset kehittyvä kymmenen kerran aikana aivan valtavasti. On ilo nähdä koko se kaari ja se, kuinka lapsilla on ollut aikuisen tarve. Läheisyys näkyy siinä, että lapset tulevat kinaloon. Meillä oli joka käynnin jälkeen pieni palaveri, jossa opettaja kysyi jokai-

sen lapsen tilanteesta erikseen. Ystävänpäivänä sain lapsilta kortin, suklaata ja kukkia. Kaikille lukumummeille annettiin kahvipussit kiitokseksi lukukauden loppuksi, kertoo Merja-Riitta.

– Lapset tulevat lukutuokioon hihkuen ja opettajien kiitollisuus tihkuu minuun, jatkaa Hannele.

– Lukuvuoden loppuksi oli yhteinen tilaisuus: lapset, rehtori, opettajat sekä tarjoilut ja kaikki. Rehtori painotti, että kaikkein tärkeintä on kohtaaminen ja ylisukupolvinen tutustuminen. Lapsilta sain heijastimen, johon jokainen lapsi oli laittanut helmen. Heijastin keikkuu nyt repussani, josta lapset sen näkevät.

LUKUMUMMIUS TUO ILOA

Molemmat olivat saaneet tietoa Lukumummi- ja vaari-toiminnasta Hämeen Sanomien jutusta. Oman alueen MLL:n piiriin voi myös olla yhteydessä, jos toiminta kiinnostaa.

Molemmille on lukumummin toimiminen tuonut iloa, valoa ja lapsikavereita elämään.

Hannele kertoo aina rakastaneensa lukea lapsille. Bruno Bettelheimin kirja Satujen lumous oli aikoinaan elämys: lapsen pitää saada jännittää ja pelätä turvallisessa tilanteessa fantasian, mielikuvituksen avulla. Merja-Riitta totesi, kuinka lapsi tulee pelottavassa kohdassa lähemmäs. Jännitys myös koukuttaa, säilyttää mielenkiinnon tarinaan. Positiivisen palautteen määrä on tehnyt hyvää. Lukumummien ja -vaarien yhteiset tapaamiset neljä kertaa vuodessa sekä MLL:n nettikoulutukset olivat olleet hyviä ja tukevat omaa lukumummiutta. On hienoa aloittaa taas uusi lukuvuosi tutussa koulussa. ☺

KUVA: CHRISTER STARCK

MERKKINAISEN PAULA STARCKIN MUISTOLLE

Kesellä kauneinta suomalaista kesää saimme kuulla suru-uutisen Suomalaisen Naisliiton Helsingin yhdistyksen kunniapuheenjohtajan Paula Starckin poismenosta. Hän oli naisliittolaisten hyvin tuntema aktiivijäsen, toisin sanoen tosi naisliittolainen.

Kaksi vuotta sitten kun Helsingin yhdistys juhli 115-vuotista taivaltaan Uunisaassa, pääohjelmanumerona oli yhdistyksen merkkinäisten esittäytyminen. Yksi heistä oli Paula Starck itse oikeutettuna esittämässä itseään ja elämänpolkuun.

Ensimmäisen kerran Paula Starck tuli kosketuksiin Naisliiton kanssa 1979, jolloin hänen johdolla Helsingin väestönsuojeluyhdistys järjesti Tempeliaukion kirkossa väestönsuojeluillan naisille. Vuonna 1980 hän liittyi jäseneksi. Vuonna 1984 Paula Starck valittiin Helsingin yhdistyksen hallitukseen, sitten varapuheenjohtajaksi ja puheenjohtajaksi, sitten Naisliiton hallitukseen, varapuheenjohtajaksi ja koko Suomalaisen Naisliiton puheenjohtajaksi. Sen jälkeen hän jatkoi eri toimikunnissa, koulutustoimikunnassa. Hän toimi myös Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön varapuheenjohtajana. Naisliiton lisäksi Paula Starck oli aktiivinen myös Martoissa ja Kalevalaisissa Naisissa sekä Suomen Kukkasrahastossa.

Paulan Starckin lapset lahjoittivat syksyllä 2024 Kaija Mustakalion hänestä maalaaman muoto-

kuvan Naisliitolle. Paula Starckin muotokuva pääsee Aurorankadulla sijaitsevan huoneiston seinältä seuraamaan uusien naisliittolaisten puheensorinaa.

”Jos jokaisella yhdistyksellä olisi Paula Starckin kaltaisia jäseniä, aurinko paistaisi aina”, totesi Maija Kauppinen vuonna 2012 kun Paula Starck täytti 80-vuotta.

Kirjoituksessa lainattu Maija-Liisa Kaistilan ja Maija Kauppisen aiempia kirjoituksia.

NUPPU ROUHIAINEN

Paula Starck syntyi Varpaisjärvellä vuonna 1932, os. Pekkarinen. Koulutukseltaan hän oli lastenhoitaja, lisäksi pelastusalan koulutusta. Helsingin Pelastusliiton perustaja ja toiminnanjohtaja. Suomalaisen Naisliiton Helsingin Osaston pj 1998-2000, Naisliiton pj 1996-98, Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön vpj.

OPETUSNEUVOS HILJA VILKEMAAN STIPENDISÄÄTIÖ SR:N TOIMINNASTA

Suomalaisessa Naisliitossa toimineen Opetusneuvos Hilja Vilkemaan ehdotuksesta Suomalainen Naisliitto perusti Hilja ja Vilkemaan nimeä kantavan Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö-nimisen säätiön vuonna 1962. Kyseinen säätiö on apurahasäätiö.

Säätiön tarkoituksena on edistää suomalaisten naisten pyrkimyksiä itsenäiseen, tiedokkaaseen ja tuloksekkaaseen toimintaan elämän eri aloilla. Tarkoituksensa toteuttamiseksi

säätiö jakaa stipendejä ensisijaisesti Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistysten jäsenille Minna Canth -seminaareihin ja säätiön sekä Naisliiton ja sen jäsenyhdistysten järjestämiin tilaisuuksiin.

Säätiö voi myöntää stipendejä Naisliiton jäsenyhdistysten jäsenille myös muiden puolueettomien järjestöjen kurseille ja tilaisuuksiin sekä naisten kansainvälisiin kongresseihin. Lisäksi säätiö voi avustaa lahjakkaita naisia, jotka jatkavat perustutkinnon jälkeen ammatillisia tai tieteellisiä opintojaan pätevätyäkseen johtaviin tehtäviin.

Säätiö voi myös antaa tunnustuspalkintoja niille naisille, jotka ovat suorittaneet urauurtavaa tai muuten suuriarvoista työtä tieteen, taiteen, kirjallisuuden,

kasvatuksen, viestinnän ja tekniikan aloilla tai yhteiskunnan muissa merkittävässä tehtävissä. Tästä on hyvänä esimerkkinä joka toinen vuosi myönnettävä Minna-palkinto, jonka rahoitukselta säätiö vastaa. Seuraava Minna-palkinto myönnetään vuonna 2025.

Säätiön merkittävin tukimuoto on osallistuminen Naisliiton

jäsenyhdistysten jäsenten matkajamajoituskustannuksiin Minna Canth -seminaareihin ja muihin ajankohtaisiin tapahtumiin. Tämä tukimuoto mahdollistaa Naisliittolaisten osallistumisen MC-seminaarien lisäksi muihin tapahtumiin, jota tukimuotoa ei ehkä ole muilla naisjärjestöjen yhdistyksillä.

Taloudellisten resurssien mahdollistaessa säätiö voi myös julistaa apurahoja haettavaksi hallituksen määrittelemiін kohteisiin. Säätiö järjestää vuosittain Hilja Vilkemaan kunniaksi perinapäivän, nyk. Vilkemaa-päivän. Seuraava päivä järjestetään Hämeenlinnassa 30.11.2024.

MARJA-RIITTA TERVAHAUTA säätiön puheenjohtaja

KIRJAIKKUNA

ANNA-RIIKKA CARLSON
**Rakas Eeva Kilpi.
Nämä juhlat
jatkuvat vielä**
WSOY 2024

Rakas Eeva Kilpi. *Nämä juhlat jatkuvat vielä* -teos syntyi, kun kustannustoimittaja Anna-Riikka Carlson alkoi kirjoittaa muistiinpanoja Eeva Kilven ja hänen kohtaamisista vuosina 2018-24. Hän luki muistiinpanojaan Eevalle vieraillessaan lähes viikoittain hänen luonaan Eevan kotona ja myöhemmin hoitolaitoksessa. Tavoitteena oli nähdä rakas ystävä niin, ettei mikään hänelle tärkeä unohtuisi. Anna-Riikka tuo Eevalle terveisiä tämän rakkailta paikoilta, välittää viestejä lukijoilta

ja ystäviltä sekä järjestää pieniä juhlahetkiä ystäväilleen. Hän lukee loputtomasti Eevalle tämän tuotantoa, palauttaa muistoja hänen mieleensä - ja lopulta auttaa Eevaa löytämään sanoja.

Tämä kirja muistutti minua Junkkaalan *Pirkko Saisio, Sopeutumaton* -kirjasta. Molemmissa kuvataan poikkeuksellista nais-ta kunnioittavasti, rehellisesti ja lämmöllä. Lukiessani ajattelin, kuinka onnekasta ja arvokasta on, että Eeva ja Anna-Riikka ystävystyivät ja voivat antaa toisilleen ja Eevan viime vuosiin niin paljon. Samalla mahdollistui kirja, joka lähes ylistää Eevan tuotantoa, ajattelua ja arvoja ja jossa on paljon myös Anna-Riikka-

kaa. Välillä Anna-Riikka oli jaksamisensa rajoilla, niin syvälle Eevan maailmaan ja mieleen hän sukeltaa, etenkin saatuaan Eevan pojalta koko Eevan arkiston haltuunsa. Huoli yhteisen ajan vähydestä ja pelko sen loppumisesta on käsinkoskeltavaa.

Eeva Kilpi on minulle ollut lempeän rehellinen runoilija, radikaali edelläkävijä, eläinten ja luonnon puolestapuhuja sekä naisten elämän ja yhteisen ihmisyyden ja suvaitsevaisuuden kuvaaja. Kirja sai minut lukemaan

hänen runojaan ja muistelemaan omaa elämääni: vanhempiani, rakkautta, merkityksellisiä paikkoja ja ihmisiä; elämän rikkautta ja rosaa. Löysin lukemisen ohessa *Kiitos eilisestä* (1996) -kokoelman välistä äidileni hänen hau-

tajaisiinsa kirjoittamani runon, johon sain inspiraation kokoelman viimeisestä runosta *Kiitos äiti, kun elit näin kauan*. Äiti kuoli isän 100-vuotissyntymäpäivänä, 99-vuotiaana; syyskuussa siitä on kulunut kymmenen vuotta.

LEENA RÖNKKÖ
KUVA: WSOY

IIDA TURPEINEN
Elolliset
Kustantamo S&S

Elolliset-kirja loppuu poimintoihin niistä yli 400 eläinlajista, jotka ovat kuolleet sukupuuttoon kirjan kirjoittamisen aika-

na. Esimerkkinä kertomuksessa kulkee 1700-luvulta alkaen merilehmä, jonka tiedetään oleilleen pallollamme jo 2 miljoonaa vuotta ennen ihmistä. Voi olla, että vanhat tarinat merenneidoista

tija loukkaantuu niin, että antaa merimiesten sairastua keripukkiin ja syö itse marjojansa.

Tutkijoiden tulkintojen harhapoluista ja keskinäisistä erimielisyyksistä kerrotaan kiin-

olisivatkin syntyneet merilehmien näkemisestä. Eläin oli kooltaan valaan ja mursun väliltä, sen nahasta pysyi tekemään kajakin, johon mahtui 12 miestä. On säilynyt kertomuksia siitä miten maukasta tämän levänsyöjän liha ja maitokin olivat. Merilehmä oli

niin helppo metsästä, että sitä kutsuttiin naisten riistaksi. Kun niistä ei ole yhtään kuvaa olemassa, eikä kukaan nykyihminen ole niitä nähnyt, muodostui merilehman luiden etsinnästä ja luurangon kokoamisesta aikaan iso ponnistus eläintieteilijöille. Muutkin isot ja maukkaat eläimet kokivat julman kohtalon, kuten kävi myös maalla kömpelölle jättiläismerimetsolle, jonka ihminen söi loppuun. Ilmeisesti viimeisen merilehmähdyskunnan on kohdannut tutkimusmatkalla Aleuttien saarille rantautunut laiva kansainvälisine miehistöineen. ”Maailma laajenee heidän silmiensä edessä, ja he täydentävät lasejaan ja kartojaan, ja navigaattori Khotaintsov lisää mustetta kohtiin, joissa aiemmin oli vain tyhjä.” Tutkijoiden ajatusmaailmaa ja konflikteja kuvataan monipuolisesti. Merimiehet eivät voi löytöretkellään uskoa, että ensi kertaa merillä oleva tutkija Steller voisi heitä paremmin tietää, ollaanko rannikon läheisyydessä vai ei, ja tyyppillisten rannikkolintujen tun-

nostavasti. Kun maan uumenista löytyy luita, joita ei tunnusteta, selitystä etsitään Raamatun vedenpaisumuksesta. Toinen selitysyrittäminen on, että maan uumenissa elää jatkuvasti omia eläinlajeja, kunnes geologit kumoavat teorian. Fennomaanit ja

luonnontutkijat ajautuvat riitoihin: ”Von Nordmann ei ymmärrä heidän kantaansa: lukilla tai särjellä ei ole isänmaata”, ja nuoret tutkijat hairahtuvat ’kummallisiin Darwinin oppeihin’. Suomen ja tieteen historiasta tuttuja esiintyy juonen edetessä kirjassa muitakin: Bering, Linnaeus, Pallas, von Wright, Cygnaeus, Bonsdorff, Topelius, Furuholm, Nordenskiöld, Mannerheim.

Kirjan luettuaan ei voi välttyä kauhistuttavalta ajatukselta, että mitä peruuttamatonta ihminen voikaan teoillaan - välinpitämättömyyttään tai tietämättömyyttään - aiheuttaa maapallollemme. Ei kai voi vain seurata, miten luontokato kiihtyy? Stellerinlehman luurangon Helsingin Luonnontieteelliseen museoon koonnut John Grönvall veljineen aloitti jo 1920-luvulla lintusaaren suojelutoimet ensin yksityisesti 30 vuoden ajan, kunnes saatiin lainvoimaisesti suojelluksi. Nyt työ jatkuu runsaslukuisen talkooväen voimin.

PIRKKO PIETILÄINEN
KUVA: KUSTANTAMO S&S

JOHANNA ANNOLA *Valkenee kaukainen ranta*

Kustannusosakeyhtiö Siltala 2024

Valkenee kaukainen ranta on filosofian tohtori ja historian tutkija Johanna Annolan ensimmäinen historiallinen romaani. Hän on kirjoittanut perheistä, yhteiskunnallisesta liikkuvuudesta ja syrjäytymisestä 1800-luvun Suomessa. Häntä kiinnostaa erityisesti se, millaiset maailmat olivat menneisyyden ihmisille mahdollisia.

Kirja kertoo Ulrikasta, jonka tulevaisuus on valmiiksi suunniteltu: aviomies arvokkaassa virassa, poika ylioppilas ja Rouvasväen yhdistyksen jäsenyys ulottuvilla. Elämä kuitenkin laittaa suunnitelmat uusiksi, kun hänen miehensä äkkiarvaamatta kuolee. Mitkä ovat naisen näköalat 1800-luvun epätasa-arvoisessa ja armottomassa yhteiskunnassa? Miten paikka määryytyy?

Ulrika ottaa pestin Hämeestä vaivaistalon johtajattarena kyttäkseen kouluttamaan poikansa ja elättääkseen itsensä. Voimassa oli vaivaishoitolaki, joka velvoitti kunnat huolehtimaan yhteiskunnan vähäosaisista ts. köyhistä, työkyvyttömistä, vanhuksista ja turvattomista lapsista. Johtajattaren pätevyysvaatimukseen kuului kyky hoitaa taloutta, osata yksinkertainen kirjanpito ja tietää jotain sairaanhoidosta.

Vaivaistalolle saavuttaessa todellisuus lyö Ulrikan silmille. Talo on komea, mutta siivottomassa kunnossa, piikoja tai renkiä ei ole. Vaivaistaloa asuttavat heitteille jätetyt vanhukset, elämän kolhimat naiset ja synkät miehet. Asukkaat ovat huonokuntoisia, suhtautuvat epäilevästi eikä mitään järjestystä ole. Ulrika

valitsee suhtautumistavaksi kylmän ylenkatseen, jota hän tuntee talon asukkaita kohtaan.

Ulrika aloittaa muutostyön. Talo siivotaan, järjestys luodaan, asukkaat veloitetaan osallistumaan. Vähitellen kylmäkiskoisuus sulaa ja nykytermein voisi todeta, että yhteisö alkaa rakentua. Monet tapahtumat laitoselämässä ja henkilökohtaisella tasolla koulivat niin Ulrikaa kuin asukkaita. Minkä tien Ulrika lopulta valitsee?

Kirja oli voimakas lukuelämys, joka johdatti minut oman 12-vuotisen laitosjohtajan (ei johtajatar) urani muisteluun. Onneksi aika 1980-90-luvuilla oli toinen. Köyhäinhoito oli muuttunut sosiaalihuolloksi, vaivaishoito palveluksi ja hoivaksi. Laitosten asukkaiden ihmisarvo oli parantunut ja itse-määräämisoikeus lisääntynyt. Johdolle ja henkilökunnalle oli asetettu pätevyysvaatimukset. Lakimuutokset edistivät kuntoutumista ja ihmisarvoista elämää, mutta edelleen tärkeää on asennoituminen ihmisiin ja avun tarpeessa oleviin. Ylenkatseella ei pärjää eikä pärjännyt Ulrikaan.

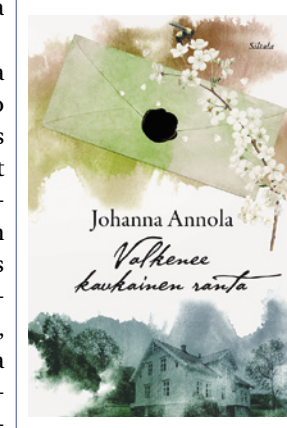
RIITVA KARINSALO
KUVA: SILTALA

ANNE HELTTUNEN, ANNAMARI SAURE: *Kynällä raivattu reitti – Suomalaisia kirjailijanaisia*

SKS kirjat

Naisten mahdollisuudet toimia kirjailijana eivät ole aina olleet

itsestäänselvyys. Naiset joutuivat vielä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa kamppailemaan oikeudestaan toimia vapaasti kirjailijoina.

Teokseen *Kynällä raivattu reitti – Suomalaisia kirjailijanaisia* on koottu 35 suomalaista, lähinnä kaulokirjallisuutta kirjoittanutta kirjailijanaista, heidän

elämänsä ja teoksensa. Ensimmäinen esimerkinainen on Regina von Birchenbaum, joka vaikutti 1600-luvulla ja viimeisin heistä on Helvi Juvonen (1919-1959). Naiskirjailijavalinnoista löytyy sekä tunnettuja että vähemmän tunnettuja kirjoittajanaisia. Osan menestys on ollut aikaan sidottua ja osan kirjoittamia teoksia luetaan edelleen.

Naisten asema oli pitkään hyvin alistettua ja heidän mahdollisuutensa kouluttautumiseen oli riippuvainen läheisen miehen, usein isän tai veljen, rahavaroista ja halusta tukea heidän koulutautumistaan. Puolet kirjan kirjoittajanaisista on voinut kouluttautua enemmän kuin alkeiskoulun verran. Kolmasosalla heistä on opettajatausta. Opettajaseminaari ja alakoulun opettajan tehtävä

oli naisille mahdollinen jo ennen kuin heille avautui mahdollisuus laajempiin yliopisto-opintoihin. Kirja avaa yhteiskunnallista ja poliittista keskustelua.

Henkilökohtaisten kirjailija-

elämäkertojen lisäksi kirjoittajat ovat halunneet avata laajemmin ajan yhteiskunnallista ja poliittista taustaa kuten siveyskäsitteet, naisyhdistysten perustaminen tai naisille eri aikakausina sallitut kirjoittamisen teemat. Nämä taustoitukset auttavat ymmärtämään laajemmin kutakin ajankohtaa ja liittävät myös keskinäisten viittausten kautta aikakausien omaleimaisuudet ja eri kirjailijanaiset toisiinsa.

Jokaisen esittelyn yhteyteen on koottu `Lähteillä`-osio, jossa kirjoittajat kuvaavat omaa reittiään kirjailijaan tutustumisessa sekä mistä kirjailijanaisten esittelyn loppuun on koottu heidän kirjoittamiensa teosten luettelo.

Hyvä kurkistus eri aikakausien elämänympäristöön.

Kynällä raivattu reitti – Suomalaisia kirjailijanaisia sisältää runsaasti mielenkiintoista tietoa sekä kirjailijoista että heidän elämänympäristöstään. Kirjan antiin voi tutustua monella eri tavalla. Itse luin kirjan `kannesta kanteen` hahmottaakseni kirjailijanaisten kirjon.

Lukemisen jälkeen on hyvä palata uudelleen selailen ja vertailla eri aikakausia ja eri lähtökohdista nousseita kirjailijoita.

Itselläni ei ole kirjallisuustutkimuksen taustaa ja ainakin minulle kirja tarjoaa monipuolisen ja kiinnostavan suomalaisen kirjailijanaisten kattauksen sekä historiallisen aikajanan yhteiskunnallisesta kehityksestä.

NUPPU ROUHAINEN
KUVA: SKS

LEENA SORVALI - TUULIKKI RITVANEN

Äitee tulosten takana

Olympiavoittaja

Siiri Rantasen elämän ladut

Väyläkirjat 2023

Naisten äänen suojelijasta, Siiri Rantasesta, on kirjoitettu vihdoin kattava elämäkerta runsaine monivärikuvineen. Me kaikki tiedämme Siirin, Suomen menestyneimpiä naishiihtäjiä ja kansan rakastama ja kunnioitama urheilija. Äitee-arvonimen saanut naishiihtäjä, jonka aktiiviura kesti yli kuusikymmentä vuotta. Me kaikki muistamme Lahden MM-kisat vuonna 2017, kun Siiri 92-vuotiaana hurmasi yleisön Lahden hiihtostadionilla tehtyään kunniakierroksen juuri ennen naisten MM-viestiä. Mutta millainen vuonna 2023 kuollut Siiri Rantanen oli? Mikä teki hänestä kilpaurheilijan? Äitee tulosten takana rakentuu Siirin tarinoihin, jotka on taltioitu lokakuusta 2017 lähtien.

–Siiri oli niin paljon muuta, kertoo Äitee tulosten takana -teoksessa toinen sen kirjoittajista, naisliittolainen Tuulikki Ritvanen. Teoksen sisällysluettelosta näkee, että huippu-urheilulle on varattu vain yksi luku.

Siiri kun oli niin monipuolinen. Kuinka moni meistä tietää, että hän oli naisurheilun tinkimätön puolustaja? Ja voimakastahtoinen nainen koko ikänsä. Suomalaisen naisurheilijoiden arvostus sota-ajan jälkeisessä Suomessa on karua luettavaa. Siiri piti naishiihtäjien puolta monesakin asiassa, esim. varasuksien hankimisessa. Kiitosta ei heru Suomen Hiihtoliiton silloiselle pitkäaikaiselle päävalmentajalle ja toimitusjohtajalle Veli Saarille.

”Ne olis myynny meidän sukset, Järvinenhan teki silloin maailman parraita suksii. Se oli sellasta pelii niien johtajiin kansa. Mie en herroja pelännä ja sanoin aina asiat suoraan. Yhenki kerran Saarinen tokas miulle: 'Kun on köyhä, ol oltava nöyrä.'” Siiri kehui aviomiestänsä Kallea eikä syyttä. Ilman taitavaa ja luotettavaa aviomiestä ei perhe-elämän, työn ja urheilun yhdistämisestä olisi tullut juuri mitään.

Tuulikki Ritvanen summaa monivuotisen kirjoitusurakan seuraavasti:

– Matka Siirin kanssa oli hengästyttävä ja hämmästyttävä, lähes 100 vuotta peräänantamattoman suomalaisen naisen ponnisteluja. Kuitenkin tärkein oppi minulle itselleni: Ota rennosti, ole rehellinen oma itsesi aina ja joka paikassa.

Ai, että oli ihasuttava teos! Valtavasta lähdemateriaalista koottu kirja on Siiriä kunnioitava ja teoksessa kuuluu hänen oma äänensä. Plussana pidän henkilöhaikemistoa ja yhteenvetoa Siiri Rantasen virstanpylväistä!

Teos on ollut varmasti antoisa myös sen kirjoittajille ja kustantajalle niin kuin myös sen lukijoille.

Ylen Areenassa on dokumenttielokuva hiihtäjälegetenda Siiri ”Äitee” Rantasesta sekä suomalaisen naishiihdon noususta. Menestyksen lisäksi laduilla oli paljon havujakin. Kertojaäänenä Sami Jauhojärvi (2022):

areena.yle.fi/1-64590501

RAILI ILOLA

KUVA: VÄYLÄKIRJAT

Ajankohtaisseminaari NAISEN ELÄMÄNKAARI

Tämän päivän tytöt rakentavat yhteiskuntaa huomenna. Minkälaiset eväät heille annamme? Mikä on keski-ikäisen naisen asema talouden, päätöksenteon ja vallan näkökulmasta muuttuvassa maailmassa? Vanha ihminen on arvokas yhteiskunnan voimavara: kuluttaja, kulttuurin käyttäjä, omaishoitaja, vapaaehtoistyöntekijä.

Seminaarissa syvennämme näitä elämäntekijöiden teemoja alustuksin ja kommentein.

Tule vaikuttamaan Suomalaisen Naisliiton Helsingin yhdistyksen ajankohtaisseminaariin
lauantaina 8.2.2025 klo 12.00 - 16.00 Helsingin aikuisopistoon, os. Runeberginkatu 22 -24.

Lisätietoa ajankohtaisseminaarista ohjelman valmistuttua Suomalaisen Naisliiton ja Helsingin yhdistyksen internetsivulla ja Facebookissa.

Onnittelut, tervehdykset, osanotto suruun
Opetusneuvos Hilja Viikemaan Säätiön

ADRESSEILLA

Tiedustelut jäsenyhdistyksiltä tai
os. toimisto@suomalainenennaisliitto.fi

ADRESSIN KANSI: HANS BJÖRKNÄS

Suomalainen
Naisliitto

VUODESTA 1907

”Ensimmäinen ehto naisen edistymiselle
on persoonallinen ja henkinen vapaus.
Siihen perustuu kaikki muu.”

Minna Canth

LIITY AKTIIVISEEN JOUKKOOMME!

Valittavanasi on kuusi Suomalaisen Naisliiton vireää jäsenyhdistystä:
Helsinki, Hämeenlinna, Jyväskylä, Oulu, Tornio ja Vaasa.

Edistämme naisten asemaa, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

TARJOAMME

osallisuutta · yhteisöllisyyden iloa ja voimaa · mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa · laajan naisverkoston · seminaareja, kiinnostavia tapahtumia ja virkistäviä jäseniltoja · jäsenlehden Minnan

Tervetuloa mukaan!

OTA YHTEYTTÄ:
toimisto@suomalainenennaisliitto.fi

Suomalainen Naisliitto · Aurorankatu 17 A 11 · 00100 Helsinki

www.suomalainenennaisliitto.fi

SUOMALAINEN NAISLIITTO

Puheenjohtaja

NUPPU ROUHIAINEN
nuppu.rouhiainen
@suomalainenennaisliitto.fi

Jäsenyhdistykset ja niiden puheenjohtajat:

Helsingin yhdistys
HELJÄ MAJAMAA
toimisto
@naisliittohelsinki.fi

Hämeenlinnan yhdistys
RITVA KARINSALO
karinsalo.ritva
@gmail.com

Jyväskylän osasto
TUULA RIIPINEN
tuula.riipinen12
@gmail.com

Oulun osasto
TIINA TERVASKANTO-MÄENTAUSTA
tiina.tervaskanto
@gmail.com

Tornion yhdistys
MARJA-RIITTA TERVAHAUTA
marja-riitta.tervahauta
@pp.inet.fi

Vaasan Suomalainen Naisklubi
MARJATTA BJÖRKNÄS
marjatta.bjorknas
@gmail.com

”

*Suuremmalla tarmolla,
suuremmalla voimalla,
suuremmalla pontevuudella
ja rautarohkeudella.*

MINNA CANTH

Suomalainen
Naisliitto

NAISTEN ÄÄNI

Ku
Itti
Kulttuurin, viikkipolitiikan ja naisliiton

ETU- JA TAKAKANNEN KUVAT: HANS BJÖRKNÅS.
KUVISSA: MARIKA SAMPIO-UTRIAINEN, MONOLOGINÄYTELMÄSTÄ
MINNA C. - RAKKAUDESTA IHMISARVOON.